19րդ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 1456   Գ. ՇՐՋԱՆ   ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ   ՄԱՐՏ 22/4 ԱՊՐԻԼ 1906   10 ՍԷՖԷՐ 1324 — 22 ՄԱՐԹ 1322

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
[illegible]
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible]
[illegible]

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی : اوهانس قیسر
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆՈՆՔ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	18 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ   ԳԱՏԱԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ   10 ՓԱՐԱ

ԿՈՆԳՈՒՌՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋԸ

ՄԵԾԱՐԳՈՅ ԳՐ. ՄԱԼԽԱՍԻՆ

Կ'ափսոսէք զիս որ անպատճառ հրապարակ գամ ու խառնուիմ ձեր վէճերուն։ Փափկութեան երեւոյթի մը տակ, չէք ալ խնայեր մեր ասպիրանքին ու արժանապատուութեան, ու ձեր յաւակնութիւնները կը գտնաք Արեւելքին ու Մասիսին մէջ։ Կը կարծէք երկնառաք շնորհ մ'ունենալ Կոնգուռները հասկնալու մասին, վասն զի Բնապաշտ դպրոցին կը վերաբերիք եղեր դուք ալ... անշուշտ իբրեւ ընծիւրզող։ Կ'երեւի թէ այդ դպրոցին հետ դուք ալ զզուանք կ'զգաք վիպականներէն, Լամարթինէն, Ալֆրէտ տը Վինեիէն, Ալֆրէտ տը Միւսէէն, Վիկտոր Հիւկօյէն. և այլն։ Բան մը չեմ ըսեր, ձեր ճաշակը կը հրաչալէք, կը ցաւիմ միայն։ Սակայն չգիտեմ թէ Կոնգուռները որակելու կը բաւէ՞ միայն ըսել թէ անոնք բնապաշտներ էին, անուն որով կը կոչուին նաեւ, ի մէջ այլոց, Պալզաք և Զոլա, և սակայն ո՜րչափ տարբերութիւն անոնց ու Կոնգուռներուն մէջ, այն խղճամիտ արուեստագէտ ու նրբաշխատ ճիգերն առաւելէ անոնց սառնէկէտով որով նկարչագէտ-գրագէտ եղբայրները կ'արտադրէին իրենց ձեր ու գոյն գոյներու ճշգրտածան պատկեր մը, զգայութեանց խառնուրդ մը ու ձայներու համերգութիւն մ'ընելու տանջող ու դժուարահաճ փոյթն ունէին, բառերուն հնչականութեան ու ներդաշնակութեան ու խօսքին ասկերչական ընդելուզման մասնագիտութիւնը Ֆլօպէրէն ալ աւելի հեռուն տանելով։ Ու այդ «բնապաշտ» բառը ինչ պարզամիտ բառ է զոր ի գործ կ'ածէք ինքնայատուկ հանգամանքներով իրարմէ ա՛յնքան տարբեր գրողներու համար։ Ֆլօպէրն ու Կոնգուռները կը բողոքէի՞ն լոկ «բնապաշտ» բառով։ Անոնք միայն բնապաշտնե՞ր էն. Ֆլօպէր, Հիւկօյի ա՛յնքան սիրահար ու պաշտող, նաև վիպական մը չէ՞ կամ երկու դպրոցները չէ՞ միացներ իր անձին վրայ ու գործոց մէջ. ու Կոնգուռները բանաստեղծներ չե՞ն յաճախ իրենց այս ու այն էջերուն մէջ, այնքան վիպականներ, քնարերգականներ, այնպէս որ Էտմոն իրենց Օրագրին մէկ համարին մէջ բերուած է գրելու, «Գաղափարը կ'ունենամ իմ Յիշատակութեանց մէկ հատորը հրատարակելու Արձակագրի մը Բանաստեղծութիւնք խորագրին տակ։» Դուք որ զձեզ ա՛յնքան հասկցող ցոյց կուտաք Կոնգուռներու ոճին ու արուեստին, ու ենթադրել կ'ուզէք տալ թէ խորապէս ուսումնասիրած էք զանոնք, ե՞ր չէք բարեհաճիր գոհացուցիչ մանրամասնեալ ուսումնասիրութիւն մը տալ մեզ անոնց մասին, ինչ որ շատ յարմար և ի դէպ պիտի ըլլար ձեր Թարգմանութեան առիթը, զոր իբրեւ անոնց հանճարին մէկ նմոյշը ուղած էք հրապարակ հանել։ Քիչ մը միամիտ կը գտնեմ նաև ձեր այն կարծիքը թէ ո՛վ որ ֆրանսացի բնապաշտ դպրոցին սիրող ու հետեւող չէ՝ չէ՛ կրնար հասկնալ նաև անոնց լեզուն, անոնց ֆրանսերէնը։ Ֆրանսայի զանազան գրական դպրոցները միեւնոյն ֆրանսերէն լեզուն կը խօսին ու կը գրեն, և պարտաւոր են յարգել անոր հիմնական անքանորոգելի կանոնները, ու նոյն է ընդհանուր կերպով անոնց բառարանը, այս մասին անոնց տարբերութիւնը կայանալով աւելի կամ նուազ քանակով մը գործածութեան մէջ նախասիրուած հին կամ նորաձայն, գաւառական կամ ռամիկ, գրական կամ արուեստական կամ տեղական բառերու։ Բայց այս արգելք մը չէ որ հիմնապէս ֆրանսերէն գիտցող մը կարենայ հասկնալ ո՛ր և է գրական դպրոցի վերաբերող հեղինակ մը։ Եթէ այդպէս չըլլայ, նոյն ինքն Ֆրանսացին ինչպէս պիտի կրնար հասկնալ այլ և այլ գրական վարդապետութեանց վերաբերող մատենագիրները, ու հարկ կ'ըլլար որ ամէն դպրոց նախ զինքն հասկցող հասարակութիւն մը պատրաստէր ու ընթերցողներու առանձնաշնորհ թուի մը սահմանէր, ո՛չ թէ բոլոր Ֆրանսայի, բոլոր ֆրանսագէտներուն։ Եթէ ո՛ր և իցէ մէկու համար կարենայ խնդիր ըլլալ այս կամ այն հեղինակի լեզուն հասկնալու կարողութեան մասին, սակայն պէտք չէ որ խնդիր ըլլայ այդ մէկու մը համար որ օտար լեզուով գործ մը իր բնիկ լեզուին վերածել կը ներկայանայ, վասն զի հանրաւ ա՛յնչափ ստոյգ է զինք այդ վերածումի ընելու, եթէ ինքզինք կարող չէր զգար իր հեղինակը լիովին հասկընալու, ինչպէս նաև լիովին տէր ըլլալու իր բնիկ լեզուին՝ որոյ կաղապարին մէջ ձուլելու կոչած է օտար մատենագրի մը գաղափարներն ու ոճը։ Հիմայ որ դժբախտաբար խնդիր կ'ըլլայ ձեր ձեռնհասութիւնն այդ մասին ու հրապարակի վրայ կը դատափետուի ձեր Կոնգուռներու մէկ գործին («[illegible]») հայերէն Թարգմանութիւնն, ու առարկութեան տակ կը դրուին անոր կատարելագործութիւնն ու հարազատութիւնը, ինչ կ'արժէ, խնդրեմ, տալ ու անոր ֆրանսագիտութիւնը ու Կոնգուռները հասկնալու կարողութիւնը խնդրոյ նիւթ ընել, այս ու այն անհանգիստ ընել, քննադատութեանց մասնակցութեան կաղապարներ յղանալ, հարցումներ ու հարցաքննութիւններ ընել առաջիններն ու հրապարակաւ, օդին մէջ արտախաղութեան հանդէս պարզել, մինչդեռ, ինչպէս գրած էի, շատ դիւրին է խնդիրը լուծել ու հակառակորդներն ըմբռնել [illegible] անոնց առարկութիւններն ու ցոյց տալով թէ ու իմաստի անճշդութիւններն, առանց փոյթ ընելու թէ քննադատին ֆրանսագիտութեան աստիճանը ո՛րքան է ու թէ այս ալ ջատագովի է կոչնակը անոր հմտութեանը։ Պարզապէս ասորօրէն կը գրանեմ ձեր վարժութիւնը, սիրելի Մալխաս էֆէնտի։ Խնդիրը այս կամ այն անձին ֆրանսագիտութեան վրայ չէ, այլ նոյն իսկ ձեր, որ, թարգմանուած գործ մը երեւան բերելով, պարտաւորեցուցած էք զձեզ ապացուցանելու ձեր ձեռնհասութիւնը և ցրելու այլոց առարկութիւնքն այդ նկատմամբ։ Ո՛ն ուրեմն, փոխանակ դուք ինձ հրաւէր կարդալու որ հրապարակաւ հաստատեմ ձեր հակառակորդին կարողութիւնը, դուք ըրէք զայդ ձեր մասին, պաշտպանելով ձեր գործն ու անոր պատիւը, որ ձեր պատիւն ալ է։ Դուք իսկ կ'ըսէք որ տակաւին անպատասխանի էք թողեր Նր. էֆ. Տ. Անդրէասեանի վերջին յօդուածը. ինչո՞ւ չէք ջախջախեր զայն, չէք փշրեր անոր առարկութիւնները, չէք պատասխաներ անոր յանդգնութիւնները, և կը գոհանաք ընդհանրապէս ըսելով որ ձեր Թարգմանութիւնն անսխալ է, «շատ արժանաւոր ու շատ օրինակելի է», թէ «քիչեր ա՛յնքան յաջողութեամբ պիտի կրնային ի գլուխ հանել զայն», թէ կը զմայլիք դուք զայն կարդալով, և այլն։ Դուք ձեր վրայ ա՛յդքան զմայլելու տեղն ինչո՞ւ ա՛յնքան արհամարհոտ աչքով կը նայիք ձեր հակառակորդին. «Նա ոգէտ մ'է, նա խեղճ մ'է» կը գրէք ինձ։ Իբրեւ խմբագիր ու հրապարակագիր շատ տարիներէ ի վեր, նա ալ հարիւրաւոր էջեր արտագրած է իրմէ հեղինակուած կամ մանաւանդ թարգմանուած, ու օր մ'օրանց մէկը չէ՛ մատնանշուած սխալներ անոր Թարգմանութեանց մէջ։ Ապացոյց մը չէ՞ այս իր հմտութեանն օտար լեզուներուն որոցմէ կը թարգմանէ. Թող՛ք որ, իբրեւ թարգմանիչ, Թանիգենի առաւելութիւն մ'ունի, այն է թէ, գրաբարագէտ մ'ըլլալով, հիմնովին գիտէ իր մայրենի լեզուն։ Իսկ թէ ձեր երկասիրութեան վրայ իր քննադատութեանց մէջ ու անոնց դէմ ձեր պատասխաններուն մէջ ձեզմէ ո՞վ աւելի կամ նուազ իրաւունք ունի, այդ մասին խօսելու պաշտօնը չէք ուզեր տալ ինձ, քանի որ կը յայտարարէք թէ՝ բնաւ գիտութիւն չունիք դիմելու իմ դատաստանիս կամ իրաւարարութեանս, ու զիս կը նկատէք «իբրեւ partie, ո՛չ թէ իբրեւ arbitre.»։ Շա՛տ լաւ, ես ալ կը բաւականանամ վերոյիշեալ փաստերով, այլապէս՝ իրաւարարութեան առաջնոյն մէջ առանձգութիւն մը պիտի ըլլէր, ինչ որ կ'արգիլուի ինձ բացարձակապէս։ Միայն թէ — քանի որ կը պարտաւորէք — ներեցէք ինձ որ իմ հաշուոյս մէկ երկու դիտողութիւններ ներկայացնեմ ձեզ ձեր Թարգմանութեան վրայ։ Եթէ պահանջկոտ չըլլանք, Թարգմանութիւնը կրնայ անցանելի (passable) գործ մը անցնիլ իր ընդհանրութեան մէջ. բայց մանրամասնի ու ճշգրտագիտի խստապահանջ աչքով դատելով, մանաւանդ իբրեւ դժուարահաճ նրբարուեստ հեղինակի գործի մը հայացում, պարտաւորեալ եմ խոստովանիլ թէ բառերու և բացատրութեանց ճշգրտութեան ու համապատասխան փափկութեան ու ճարտարութեան տեսակէտներով դեռ շատ բան փափաքելի կը մնայ։ Մանրամասն պրպտելու հարկ չկայ, էջի մը քննութիւնն ալ կը բաւէ ամբողջութեան վրայ գաղափար տալու. «Որ ի փոքուն հաւատարիմ է՝ և ի բազմին հաւատարիմ է։» Կ'առնում Թարգմանութեան 266 երեսը, — հրատարակած էջ մը ուր Հեղինակները հիւծող հիւանդութեան մը տառապագին Ոբէռին բերնին մէջ կը դնեն տառապանքին իսկ գաղափարը, ո՛րքան փափուկ, ո՛րքան սրտաշարժ։ — «Եւ Պ. Մօրբաէն ըսաւ թէ Ռընէ կը գտնէր՝ ընտիր անձնաւ ըլլալու փորձութիւն մը գտնելով ցաւին մէջ։» Ըստ բնագրին պէտք էր թարգմանել, «Պ. Մօրբաէն [illegible] ըլլալը՝ ցաւին մէջ ընդարձակութեան փորձ մը գտնելուն համար։» Այսօր, ճշգրտութեան պէտքին համար, փորձանքի tentationին պահելու ինք ու փորձ épreuveին։— Բնագրին «de cet endurcissement que fait le bien-être du corps» տողը կը թարգմանէք «մարմնի կեանքի դիմանալու կարողութեան վրայ՝ որ մարմնոյ հանգստութիւն պարգեւած է», անդրանց մէջ [illegible] իմաստով առնելով endurcissement բառը, որ «սրտի կարծրացում մը, խստացում մը» կը նշանակէ և ո՛չ թէ «խստամբերութիւն», և յետոյ que հայց. յարաբերական դերանունը, որ սխալ խնդիր է, իբրեւ ուղղական և ենթակայ կարծելով։ Պէտք էր թարգմանել, «այն խստասրտութեան վրայ որ մարմինն է մարմնոյ հանգստութիւնը», ինչպէս որ էջին ընդհանուր իմաստն ալ կը պահանջէ, ուր կը բացատրուի թէ [illegible] փառքը թէ անցաւ և հեշտ վիճակ մը մեր զգացումները կը կարծրացնէ, զմեզ աւելի եսամոլ և այլոց ցաւոց անտարբեր կ'ընէ, մինչդեռ տառապանքը կը փափկացնէ մեր զգացումները։— Բնագրին սա բառերը «aspiration de nous-mêmes hors de nous» առօրեական Թարգմանութիւն մը մ'առած են հայերէնի մէջ, այն է «իղձ մը զոր մեզմով կը ծծենք մեզմէ դուրս». մէկ բառը երկու կամ աւելի բառ կրնայ նշանակել բառարանի մէջ, բայց ո՛չ երբեք խօսքի կամ գրութեան մէջ, ուր հարկ է որ բառ մը իւր այլ և այլ նշանակութեանց մէկն՝ առնուած ըլլայ։ Հոս aspiration բառին ծծում և բղձանք նշանակութիւնները միանգամայն առնուած են, ուր մէկ բառը երկուքի փոխարկուեր ու մէկ իմաստը միւսը ծծեր է. գրականութեան մէջ արդարեւ անլուր երեւոյթ. պէտք էր թարգմանել՝ «մեր անձին մէկ ըղձատենչ փափաքը մեզմէ դուրս ելնելու»։ Նոյն էջին մէջ փոխանակ ըսելու «ցաւին դառնութիւնները (amertumes)» «անոր (ցաւին) վշտերը» բռնուած է, որով «ցաւին ցաւերը» ըսուելու պէս եղած է։ Բնագրին լոկ matière բառը «մարմնական նիւթ» թարգմանուած է, ճիւղը ի՞նչն չէ՞ր բաւեր ու լաւագոյն չէ՞ր թարգմաներ բուն իմաստը։ Dégagement բառին հոն կը բաւէր լոկ արձակում ըսել փոխանակ «հոգեկան կապերու թօթափում» բառերու չորսին որ թերեւս բնագրին ըսել ուզածը չէր։ «Ատելութեան դարձնել ցաւին վրայ իբր ան չարիքը՝ որ մեզմէ կը վանէ հպարտութիւնը» խօսքին մէջ չարիք բառը ուղղական մնալով՝ կը թուի նոյնանալ ենթակային, այսինքն հիւանդին հետ, մինչդեռ յարաբերութեան մէջ է ցաւին վրային հետ ու քերականօրէն պարտէր համաձայնիլ անոր հետ, ինչպէս ֆրանսերէնն է, «Elle parla encore de la souffrance comme du mal qui nous ôte l'orgueil». — Կը կարծեմ թէ կը բաւէ։

Ռ. Ց. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԱՅՍՕՐ, ԱՅՍՕՐ

ՀՈՎԱՆՈՑԻ ՄԸ ՍԻՐՈՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

Մեր նոր թերթօնը որ երկրորդ մասն է Լավառէտի ուղեւորութեան, բոլորովին անջատ վէպ մըն է, կառուցուած՝

ՉՈՐՍ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ

գրաւով մը։

Լավառէտը կարդացողներ բնական է որ անոր մրցակիցն ալ կարդան, քանի որ չորս միլիոննոց գրաւի մը մտնելու չի քաշուիր ամերիկացի ուղեւորը։ Իսկ Լավառէտը չկարդացողներուն համար ալ նոր վէպ մըն է անջատ հինէն և կարելի է ըսել թէ ամէնէն շահեկանը, հետաքրքրաշարժը և զբօսալին է

ՀՈՎԱՆՈՑԻ ՄԸ ՍԻՐՈՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ԱՐՏԱՔԻՆ

Միջազգային Կացութիւնը

ՄԱՐՕՔԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԹԻՒ

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի խմբագրականէն

Վերջապէս Ալժեզիրասի ժողովը պատուաւոր և գոհացուցիչ կերպով լուծեց Մարօքի խնդիրը։ Մր. Ըտեարտ Քիփլինկ իր առածներու մէկ գրքին մէջ կ'ըսէ թէ երեք բաներ կան՝ որոնք երբ մօտենայ կը թուին կը հեռանան, և երբ կը թուին հեռանալ՝ կը մօտենան, և անկեղծմամբ համարձակութեամբ մը կ'ըսէ թէ այս երեք բաներն են «Կիները, Դիւանագէտները և Անչափահաւները»։ Բայց խնդիրը լրջօրէն առնելով, այս ժողովին մէջ ուր խաղաղութիւնը դիւանագիտական նուաճումներէն կը քաշուէր, թէ՛ Գերմանիա և թէ Ֆրանսա երկուքն ալ ձեռք բերուած արդիւնքին վրայ ուրախ ըլլալու պատճառներ ունին։ Գերմանիոյ ծայրայեղ մտահոգութիւնները թէ Ֆրանսա կրնայ Մարօքը իրեն մենաշնորհ ընել անտեսական գետնին վրայ, փարատեցան տրուած երաշխաւորութիւններով, զորս Ֆրանսա արձանագրեց և կրկնեց թէ Մարօք բաց պիտի մնայ բոլոր Տէրութեանց առեւտրական ձեռնարկութիւններուն առջեւ։ Ֆրանսա միւս կողմէ ժողովին միջոցաւ պաշտպանեց զինք նկատառութիւններու դէմ, որոնց նպատակն էր փակել իր գերակշռութեան Մարօքի տնտեսական և [illegible] զարգացման մէջ։ Ֆրանսա սիրով տեղի տուաւ Սպանիոյ գործակցութիւնը, որ կը ձգտի նուաճել միւսներուն նախանձը։ Արդարեւ տեղալի, նոյնիսկ անհնարին իրողութիւն մը պիտի ըլլար, եթէ Եւրոպա պատերազմի մը մէջ խառնուէր Մարօքի պատճառաւ։ Դժուարութեան մէջ Մեծն Բրիտանիոյ շահը երկու նպատակ միայն ունէր. նախ՝ խաղաղապէս կը փափաքէր խաղաղութիւնը պահպանել, և երկրորդ՝ դիւանագիտական գործիններով, և Ֆրանսայի մասին իր սրտագին համակրութեամբ և բարեկամութեամբ պարտաւորուած էր ամէն տալ իր բարեկամին անոր բաւական բոլոր իրաւունքներուն պաշտպանութեան համար։ Ժողովը բոլորովին անարժէք չեղաւ իր անմիջական խնդիրներէն դուրս ալ։ Միջազգային նախանձախնդրութեան ոճիրները ի՛նչ որ ալ ըլլան, բոլոր եւրոպական արքունիքներուն և նախարարութեանց մէջ տիրող

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ   1

Զուարճալի Ուղեւորութիւն

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

Հովանոցի Մը Սիրուն

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ա.

Ժամը դեռ նոր տասը զարկած էր ըստ եւրոպացւոց։

Սըր Տավիտ Բուրնէմօրն համակ սեւեր հագուած, վիզը բարձր վզնոց մը դրած ու սպիտակ փողկապ մը անցուցած, լուրջ ու մտածկոտ դէմքով մտախոհութեան սենեակէն ներս, ուր գրասեղանին առջեւ անցնելով նստաւ կաչեպատ, լայն ու չքնաղ թիկնաթոռին վրայ։

Հինգ վայրկեան անշարժ մնաց իր մտածումներուն մէջ, աչքը [illegible] կան կոճակի մը վրայ ճնշեց մատովը ու կրկին ընկղմեցաւ խորը՝ մտածմունքներուն։

Բացայայտ էր որ այս մարդը անպատճառ մէկու մը կ'սպասէր, աչքերը դրան յառած էին և անհամբերութեան շարժումներ կը նշմարուէին դէմքին վրայ։

Քիչ ետքը սենեակէն ներս մտաւ երկայնահասակ մարդ մը որուն պեխերն ու մօրուքը ածիլուած էին։ Նորեկը կատարեալ յարգանքով խոնարհեցաւ ու դրան քով կանգ առաւ՝ պատուէրքով։

Սըր Տավիտ ակնարկ մը ուղղելով անոր,

—Ի՞նչ լուր Պօ՛պ, ըսաւ։

—Դուրսը ձեր հրամանին կ'սպասեն տէր իմ, պատասխանեց [illegible] մարդը, որ Սըր Տավիտի ծառան էր։

—Այո՛ յարեց Սըր Տավիտ գլուխը երերցնելով, վստահ էր անոնց գալուն, ըսէ՛ք, թող ներս հրամմեն։

Սպասաւորը Պօպ մինչեւ գետինները ծռելով դուրս ելաւ։

Սըր Տավիտ Բուրնէմօրն՝ բաւական տարիքոտ, կուռ ու կլոր, գիրուկ կազմուածքով, զուարթ բնաւորութեամբ մէկն էր. ալեխառն մօրուքը՝ Ֆավորի ձեւով երկու կողմէն երկընցուցած և ծնօտը ածիլած էր, ինչ որ կը ցուցնէր թէ կատարեալ ամերիկացի մըն է։

Միշտ զուարթ, միշտ չէնշող բնաւորութիւն մը ունէր. ո և է առթիւ չէր գիտեր անվերջ յուսահատութիւններու մէջ խորտակուիլ։ Բարոյականի և ուղղամտութեան մարմնացումն հռչակուած այս մարդը՝ իր վրայ կը միացնէր այն ամէն առաքինութիւնները որոնք [illegible] մէջ յաջողութիւն և հարստութիւն կ'ապահովէին։

Սըր Տավիտ Բուրնէմօրն քառասուն տարեկան հասակին մէջ կորսնցուցած էր ամուսինը, ուրկէ խորապէս զգածուած, քաշուած էր գործէ և հսկայ հարստութիւնը բաւական սեպելով, Նիւ Եօրքի ամէնէն պատուաւոր թաղերէն մէկին մէջ գնած էր խիստ հոյակապ բնակարան մը, ուր կ'ապրէր իր միակ զաւկին՝ գեղանի Էլէնի հետ՝ [illegible] ի վեր։

Գեղանին Էլէն հազիւ տասնըութը տարեկան կար որ միակ ժառանգորդն էր հօրը անհաշիւ հարստութեան, ինչպէս նաեւ անոր կեանքի նպատակակէտն ու յոյսի կայանը։

Բուրնէմօրններու բնակարանը Նիւ Եօրքի հինգերորդ պողոտային վրայ կը գտնուէր, ուր միլիոնատէրներ միայն կը բնակին սովորաբար։ Շէնքը կառուցուած էր ճարտարապետական ամենանուրբ ճաշակով, զոր հեռուէն դիտողներ հիացքանչ կը մնային հոն տիրող արուեստին, ճոխութեան ու ճաշակին վրայ։ Պարտէզը մանաւանդ՝ դրախտ կրնար կոչուիլ իր ամէն տեսակ ծաղիկներով, ակնախտիղ բոյսերով ու այլ և այլ երկիրներէ բերուած չքնաղ ծառերով, որոնց մէջ երբ աջ ու ձախ երթեւեկէր գեղանին Էլէն, բոլոր անցորդները զայն կը դիտէին զմայլանքով։

Այսպէս մէկ կողմէն միլիոնները, միւս կողմէն բնութեան շնորհած անհրաժան գեղեցկութիւնը ճշմարտապէս Նիւ Եօրքի ամէնէն գեղեցիկ, ամէնէն հարուստ և ամէնէն բախտաւոր աղջիկը հռչակած էին զայն, զոր չճանչցող չը կար գրեթէ։ Գեղեցկութիւնը իր հանգուցեալ մօրմէն ժառանգած էր որ Ամերիկայի գեղեցկագոյն գեղեցիկը ընտրուած էր Նիւ Եօրքի բարձր դասակարգին մէջ և հիմա ալ աղջիկը մօրը յաջորդելով գրեթէ պարծանքն էր դարձած [illegible]։

Միս Էլէն ո՛չ միայն արտաքին երեւոյթով գեղեցկութիւն մը կը փայլեցնէր, այլ և օժտուած էր հոգեկան բարձր զգացումներով ու վեհ առաքինութիւններով որոնք ալ աւելի երկրպագելի կը հանդիսացնէին զինքը հանրութեան համար։

Դեռատի աղջիկը միշտ զուարթ էր ու խնդումերես. իրեն դիմողներէն և ո՛չ մէկը յուսահատ կը վերադառնար. ամէն օր նոր նոր բարիքներ կը շռայլէր և հարուստներու չափ ալ աղքատներուն հետ հաղորդակցութեան մէջ էր որոնց միշտ կ'օգնէր վեհանձնութեամբ ու ծայրայեղ փափկանկատութեամբ։ Այս ամէն առաւելութիւններէն զատ օժտուած էր նաեւ անխախտ արիասրտութեամբ մը և բնաւ բանէ չէր վախնար։

Միս Էլէնը մօտէն կամ հեռուէն ճանչցող երիտասարդներուն իղձը անոր հետ ամուսնանալն էր. այս պատճառաւ հազարաւորներ խնդրած էին անոր ձեռքը, որ փափկութեամբ մերժուած էր ամէնուն ալ։

Այս բոլոր թեկնածուներն ալ մերժելու համար զօրաւոր պատճառներ ունենալու էր Միս Էլէն որ իւրաքանչիւրին մասին մէկ մէկ առարկութիւն կը ցուցնէր ու ամէնքն ալ յուսահատ ետ կը դարձնէր։

Սըր Տավիտ Բուրնէմօրն որ անհրաժարելի սիրով մը կը պաշտէր աղջիկը, բոլորովին ազատ ձգած էր զայն այս խնդրոյն մէջ և որոշած էր որ ուզած երիտասարդին հետ ամուսնանայ։

Գորովոտ հայրը օր մը առաջ երկու նամակ ստացած էր որոնց երկուքն ալ Միս Էլէնի ձեռքը խնդրողներու կողմէ գրուած էին։ Առաջին նամակին պարունակութիւնը հետեւեալն էր.

Պարո՛ն,

Ամէն օր ձեր զաւկին՝ Միս Էլէնի հանդիպելու բախտին կ'արժանանամ Նիւ Եօրքի մէջ։ Օրիորդին անզուգական գեղեցկութիւնն ու հոգեկան վեհ ձիրքերը սրտիս մէջ պաշտամ մը ծնուցած են անոր հանդէպ, որուն ձեռքը պաշտօնապէս խնդրելու համար ձեր արտօնութեան կը սպասեմ։ Ասոր ալ աւելորդ չեմ սեպեր յայտարարել թէ ո՛ և է օժիտ չեմ պահանջեր Միս Էլէնէն։

ՃԷՅՄՍ ԿՈՒՊԻ

Երկրորդ նամակը հետեւեալն էր.

Պարո՛ն

Անհրաժարելի սիրով մը կը պաշտեմ Միս Էլէնը, որուն չեմ համարձակիր զգացումներս յայտնել՝ կը վախնամ որ անոր ձեռքը խնդրելու յանդգնութիւնս մերժումով մը պատժուի, ինչ որ անտանելի վէրք պիտի բանայ սրտիս մէջ։ Վերջապէս երկար ձգձգումներէ ետք համարձակեցայ այս երկտողը մատուցանել ձեզ. անձնական հարստութիւնս բաւական է համոզելու թէ Միս Էլէնի օժիտը չէ որ կը հրապուրէ զիս, այլ այն չքնաղ ձիրքերն ու առաքինութիւնները որոնց ջերմ սիրահար մըն եմ. վախնալով որ ձեր բարձր ներկայութեանը առանձին խոստովանութիւն մը ընել չի ներուիր ինծ, համարձակեցայ երկտողով ժամադրութիւն մը խնդրել։

ՂՐԻՂՈՐԻ ՇՈՐԹ

(Շարունակելի)

շղթայուած է գրեթէ անդամ բողոքում մը խաղաղութիւնը պահպանելու։ Ֆրանսա և Գերմանիա, թէև իրենց ներկայացուցիչները յաճախ դիւանագիտական խիստ պայքարի բռնուեցան, երբեք արմատական ուղղութիւն մը ցոյց չտուին դիմամբ պատերազմ սերմանելու։

Ալճեզիրասի չփոթ համաժողովականներուն գոհացուցիչ վերջին երեւոյթը խաղաղութեան համար յուսալից է, և կը նուազեցնէ Տէրութեանց նոր համաձայնութեանց առաջ բերած արդիւնքը։ Ռուսիա համաձայն թէ Մ. Արեւելքի մէջ ո՛չ իր նաւային ու զինուորական ձախողութիւնները, ոչ իր ներքնական զժտութիւնները բնաւ պակասեցուցած չեն իր բարեկամութիւնը Ֆրանսայի հետ։ Անգլօ-ֆրանսական համաձայնութիւնը խիստ փորձութեան մը ենթարկուեցաւ, և չվրիպեցաւ։ Իտալիա բացայայտ ախորժի հաւկեցաւ թէ, Եռյակ Զինակցութեան հաւատարիմ մնալով հանդերձ, բնաւ դիտաւորութիւն չունի զայն իբրեւ պարտաւորիչ զէնք մը գործածելու դրացիի մը դէմ, որուն հետ հիմա մտերմացած է։ Այսու հանդերձ, Ալճեզիրասի Ժողովին ամէնէն նշանակալից երեւոյթն է Միացեալ Նահանգաց ներկայացուցչին կատարած դերը։ Մր. Հուայթի ստանձնած դերը միջնորդ եղաւ խաղաղարարի և հաշտարարի դերը, Ժողովին «խաղաղական առանցքը» եղաւ։ Եւրոպա պարտական է Ամերիկայի ներկայացուցչին։ Հակառակ Մընրօէի վարդապետութեան, Միացեալ Նահանգները առեւտրական և տնտեսական շահեր ունին Եւրոպայի մէջ, և ուրախալի երեւոյթ մըն է որ Մարոքի միջազգային ժողովին մէջ անոր երեւոյթը ընդհանուր խաղաղութեան մ'ալ ատրեան օգտակար եղաւ։

«Նայէ Ֆրայէ Բրեսս»ի խմբագրականեն

Բերլինի Թագ օրաթերթը, որ մինչեւ ցարդ չափաւոր ընթացք մը ցոյց տուած չէր, հիմա խաղաղաւէտ լեզու մը կը գործածէ մարոքեան առեւտրական խնդրոյն մէջ Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջեւ քաղաքական իր գլուխ եկած միաբանութեան վրայ։ Կը յայտէ թէ ո՛չ յաղթող կայ ոչ յաղթուած։ Գերման վարչապետը Ալճեզիրասի Ժողովին բացումէն առաջ այս բանաձեւով սահմանած էր Գերմանիոյ դիրքը Մարոքի վէճին մէջ, և Ռուվիէ նոյն բանաձեւը կրկնեց Ֆրանսայի դիրքը ստեղծելու համար։ Այս բանաձեւը գործածուեցաւ հաւասարապէս ֆրանսական Դեղին Տետրակին և գերմանական Սպիտակ Տետրակին մէջ։ Այսօր սակայն այս բանաձեւը թանձրացեալ պարունակութիւն մը առաւ, որովհետեւ այսօրուան (Մարտ 31) ժողովին լիագումար նստին մէջ վերջնական և կատարեալ համաձայնութիւն մը գոյացաւ Ժողովին ենթարկուած բոլոր խնդիրներուն վրայ։

Այսօր հետեւաբար Ժողովը գտաւ իր կոչման և գոհացուցիչ վախճանը, բայց սակայն քանի մը օրեր պիտի անցնին մինչեւ որ արձանագրութիւնները ստորագրուին և Բրոթոքոլը պատրաստուի։ Այսօր ճիշդ ատենն է ըսելու թէ վախճանն է գալիք։

Ալճեզիրասի Ժողովին գոհացուցիչ արդիւնքը կ'արդարացնէ սա՛ յոյսը թէ վերջին երկու տարուան մէջ միջազգային խաղաղութեան վրայ ծանր ու սպառնալից ճնշող ամպը այսօրուընէ երկար ժամանակի համար հերքուած փարատած է։

ԿՈԼԼԷԹԻ ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՈՒՄԸ. — Տիկին Կոլլէյ (Բոնթուա անունով ծանօթ հանրածանօթ գող գրագրին կինը) ամուսնալուծում կը պահանջէ։ Մ. Սօհէ եւս նոյն օրինակ աղերսագիր մը տուած է Լա Մէրէլլիի մասին։ Հետաքրքրական զուգադիպութեամբ մը երկուքն ալ միեւնոյն ատեն հրաւիրուեցան դատաւորէն, որ ըստ օրէնի նախնական փորձերը պիտի ընէր զիրենք հաշտեցնելու համար։ Առաջին անգամ երեւցաւ Տիկին Կոլլէյ կապոյտ զգեստով, գեղեցիկ գլխարկով, և նախասենեակին մէջ հանդարտօրէն նստաւ ընթացքին սպասելով։ Կինը հազիւ տասը վայրկեանէ ի վեր կը գտնուէր հոն, և ահա դատարանին բարապանը գոչեց. — «Անտ՛ Կոլլէյ»։ Ֆաքիր բանտէն բերուած էր առտուան, և կը մտնէր քաղաքապետական պահնորդի մը հսկողութեան տակ։ Կոլլէյ խիստ աժգունած էր, բայց միեւնոյն ատեն կ'ուզէր ինքզինք զսպել։ Երբ իր կինը անոր անունը լսեց, խոժոռ աչքի ելաւ աթոռէն, և գնաց դէպ ի դուռը, բայց յուսախաբ եղաւ, որովհետեւ Կոլլէյ արդէն ուրիշ սենեակ մը տարուած էր, ուր կինը դարձաւ նորէն իր նստած տեղը մխոր դէմքով։ Բայց շատ չանցաւ դատաւորին պաշտօնեաներէն կոչուեցաւ։

Դատաւորը հարցուց թէ կը պնդէ՞ր իր աղերսագրին վրայ։ Կինը պատասխանեց կարուկ այո՛ մը։ Ցետոյ մարդ զրկուեցաւ Կոլլէյի համար։ «Շատ լաւ, ըսաւ Կոլլէյ, պատրաստ եմ ներս գալու, բայց մինակ պէտք է ըլլամ։» — «Չէք կրնար, ոստիկան քաղաքապահական պահնորդը, մեր հսկողութիւնը ձեզի յանձնուած է, և խիստ հրաման ունիմ վայրկեան մը մինակ չձգելու ձեզ։» — «Աղէկ, ուրեմն անհամաձայնութեան փորձին համար դատաւորին ներկայանալու կը մերժեմ։» Դատաւորը քիչ մըն ալ սպասեց, և որովհետեւ Կոլլէյ չէր գար, ուրեմն ամուսնալուծման ձեւակերպութիւնը պիտի հետեւի իր սովորական ընթացքին։ Հետեւաբար դժբախտ կինը դատական պաշտօնատունէն մեկնեցաւ առանց տեսնելու իր ամուսինը, բայց դուրս ելած ատեն հանդիպեցաւ Մ. Սօհէի (Կոլլէյի համանուն Լա Մէրէլլիի ամուսինը), և զայն ճանչնալով սկսաւ լալ։

Հիմա կարգը եկած էր որ Մ. Սօհէ մտնէ դատաւորին պաշտօնատեղին։ Եկած էր իր փաստաբանին ընկերակցութեամբ, բայց ո՞ւր էր իր կինը։ Արձանագրողը կը պատասխանէր ո՛չ։ Ամբողջ Ներքնագործին մէջ Վալանթին Տասպեր, Տիկին Սօհէ, ուրիշ անունով Լա Մէրէլլի կ'աղաղակէին բարապանները, բայց գեղանի պարուհին չէր պատասխաներ։ Երկար դադար մը, և որովհետեւ Տիկին Սօհէ չէր երեւեր, իր բացակայութիւնը ըստ օրէնի անպէտ նկատուեցաւ թէ կը մերժէ հաշտութեան համար հաւանութիւնը։ Ուստի, այս պարագային ալ, ամուսնալուծման մը օրինական ձեւակերպութիւնները իրենց ճամբան պիտի հետեւին։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԶՕՐԱՎԱՐ ՍԹԷՕՍԷԼԻ. — Լէմպէրկի թերթ մը կը ծանուցանէ թէ զօրավար Սթէօսէլի ձերբակալութիւնը կատարեալ իրողութիւն մըն է։ Սթէօսէլի դէմ քննութիւնը ապացուցած է թէ Բորթ Արթուրը ճափոնցիներուն անձնատուր ըրեր է երկու միլիոն րուբլի առնելով. բայց այս լուրը հաստատուած չէ։

ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՌՈՒՍՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ. — Ռուս թերթը «Ցայտնութիւն մը» վերնագրով հետեւեալ տեղեկութիւնը կը հրատարակէ. — Սանտէբուրի ճակատամարտէն վերջ, որուն մէջ 14,000 Ռուսք սպաննուեցան և վիրաւորուեցան, բոլորովին երեւան եկան ռուսական բանակին առողջապահական կարգադրութեանց անկեալ թերութիւնները։ Վիրաւորները առանց ոև է դարմանի ողբալի վիճակով մը գետին ինկած էին։ Հազար երկու հարիւր վիրաւոր զինուորներ իրենք զիրենք քաշելով տարին ճակատամարտի դաշտին միւս կողմը գտնուած Օրգոնիլոգարիա կայարանին քարափին վրայ, ուր 24 ժամէ աւելի ձիւնին վրայ մնացին։ Սաստիկ ցուրտ կար։ Վիրաւորները գերմարդկային ջանքեր ըրին տաքնալու համար դաշտային շարժումներ ընելով, բայց ի վերջոյ ուժաթափ եղան և հազար երկու հարիւր վիրաւորները սառելով մեռան։ Ո՛չ մէկը ողջ մնաց։ Առողջապահական ճիւղին պետ Սոլովեւ աստ վրայ անձնասպան եղաւ։

Այս յայտնութիւնը ընդդէմ է գնդապետ Ֆէտորով, որ դեռ անցեալները Բեթերսպուրկ վերադարձաւ Մանջուրիայէն։

ՁԱՅՆԱԳԻՐ ԳՈՐԾԻՔՈՎ ԽԱԲԷՈՒԹԻՒՆ. — ԴԻՒՐԱՀԱՒԱՆ ՊԱՌԱՒՈՒՀԻՆ. — Բասիի (Ֆրանսա) մէջ կ'ապրի ծերացած պառաւ մը, որ թէեւ կլորիկ հարստութիւն մը ունի, բայց Մառի անուն մէկ սպասուհի միայն կը պահէ։ Այս Մառին վերջերս փորձեց օգտուիլ իր տիրուհիին դիւրահաւանութենէն, և ժամանակ մը յաջողեցաւ քանի մը ամսուան մէջ պառաւէն չորթել 6,000 անգլ. ոսկի։ Մառին ըրած առաջին գործը եղաւ սուտ ոգի մը մէջտեղ հանել։ Գիշեր մը վազեց պառաւին ննջասենեակը, ուր կը քնանար պառաւը, և աղաղակեց. — «Ելէ՛ք, Տիկի՛ն, մայրդ եկած է»։ — «Բայց մայրս մեռած է» ըսաւ պառաւը։ — «Իր ոգին եկած է, ըսաւ Մառի, ընդունելութեան սրահն է, քեզ կ'ուզէ։» Պառաւուհին ելաւ, շուտ մը հագուեցաւ, սրահ գնաց, ուր ոչ ոք տեսաւ։ «Աղօթեցէ՛ք, Տիկին, և սպասեցէ՛», ըսաւ Մառի, և պառաւուհին հնազանդեցաւ։ Երբ ջերմեռանդօրէն կ'աղօթէր, Մառի փոքրիկ սենեակ մը գնաց, և տարբեր ձայն մը կեղծելով, «Ես քու մայրդ եմ, ըսաւ. Մառի սպասուհիդ ամէն բան պիտի պատմէ այս մասին, տնիկս ասոր աղջիկ մըն է, և միջնորդ պիտի ըլլայ քու և Բատուայի Ս. Անտոնին միջեւ։» Ցետոյ ձայնը լռեց, և պառաւուհին աղօթելէն ելնելով անկողին գնաց։ Երկրորդ առաւօտուն Մառի անոր պատմեց թէ ոչ միայն իր մայրը, այլ Բատուայի Ս. Անտոնը և խումբ մը հրեշտակներ գիշերը ընդունելութեան սրահը եկած էին և պառաւուհիին խորհուրդ տուած էին մտիկ ընել իր (Մառիի) խօսքերուն։ Արդ, Մառի խորհուրդ կուտար պառաւուհիին որ իր դրամատունէն ստակները ժառանգութենէն զրկէ, և ամենքն ալ Մառիին կտակէ, չաներու հիւանդանոց մը հիմնելու։ Նպատակաւ Պառաւուհին ճիշդ այս պարագայ խօսքերը, և մանաւանդ սուրբի եղաւ հիւանդանոցին վրայ, որովհետեւ շուները չատ կը սիրէր։

Պառաւուհին նորէն տեսաւ իր մայրը, որ խորհուրդ կուտար իրեն՝ Բատուայի Ս. Անտոնին անունով խորան մը կանգնել։ Խորանը պիտի կանգնուէր Մառիի սենեակին մէջ, ուր գանձանակ մըն ալ պէտք էր գտնուիլ նուէրներու համար։ Պառաւուհին ամէն գիշեր այդ խորանին վրայ աղօթելէ վերջ 100 ֆր.նոց պանքնօթ մը պէտք էր ձգել գանձանակին մէջ։ Այս ամէնը կ'ըլլար և խորամանկ սպասուհին լաւ հունձք մը կը քաղէր։ Աւելեց զատ, պառաւուհիին միտք կոտկառուն եղած էր։ Մառի համոզած էր խելառ պառաւուհին 60,000 ֆր. արժէքով արժեթուղթեր գնելով Ս. Անտոնի գանձանակին մէջ։ Այս ամէն խաբէութեանց արդիւնքը սա՛ եղաւ որ պառաւուհին բոլորովին խելաթափ ըլլալով հարկ եղաւ հիւանդանոց դնել։ Ցետոյ իր ազգականները գործին մէջ մտնելով դատական քննութեան հանեցին, և հռչակեցաւ որ խարդախ սպասուհին այս ձայները հանէր ձայնագիր գործիքի մը մէջէն, զոր ընդունելութեան սրահին վարագոյներուն ետեւը ծածկած էր։ Հարցաքննիչ դատաւորը կ'ուսումնասիրէ այս արտասովոր դատին պարագաները։ Մառի փաստաբան բռնած է և կը յուսայ թէ կատարելապէս իրաւունք ունէր ասանկ տարօրինակ միջոցներով դրամ քաշելու իր տկարամիտ տանտիրուհիէն։

ՄԱՐԴ ՈՐՔԱՆ ԱՏԵՆ ԿՐՆԱՅ ԱՆՕԹԻ ԱՊՐԻԼ. — Քուրիէրի ատեններ հանքագործներուն քանի օր հողին տակը մնալէ վերջ հրաշալի ազատումը դարձեալ երեւան կը հանէ սա՛ հին հարցումը, թէ ո՞րչափ ժամանակ մարդ կրնայ անօթի ապրիլ։ Վիեննացի առողջապահ բժիշկ մը այս հարցման սա՛ լակոնական պատասխանը կուտայ. — «Շատ երկար ժամանակ։» Անասուններու վրայ կատարուած փորձերը այս հարցման հետ առնչութիւն չունին։ Ցայտնի է թէ անասունները շատ երկար ժամանակ կրնան անօթի մնալ, զոր օրինակ ամբողջ ձմեռը քնանալով անցընող անասունները և ամրան մէջ թմրող սողունները։ Անօթի մնացող գործաւորները նախ և առաջ իրենց ճարպը կը կորսնցնեն, յետոյ ակարութիւնը կը հասնի մկաններուն, ամէնէն քիչ ջիղերը կը մաշին։ Անասուններու վրայ նմանօրինակ փորձեր կատարող Էրնսթ Գրիւքէ կը յայտարարէ թէ ջղային դրութեան այս սուղ ակարացումն կը տեւէ ուրիշ ժամանակի երկարութիւնը, որուն միջոցին անհատ մը կրնայ դիմադրել անօթութեան մահուան։ Մարդու վրայ կատարուած փորձերէն կը հասկցուի թէ կարելի է անօթութեան դիմանալ 21էն մինչեւ 22 օր։ Տասնըերեք հոգիի վրայ փորձ կատարուած է։ Պէտք է դիտել տալ թէ ամէնէն աւելի մելամաղձոտ մարդիկը կրնան անօթութեան դիմանալ, որովհետեւ անոնց մէջ կերակուրներու իւրացումը չատ դանդաղ կը կատարուի, ինչ որ արդէն տեսակ մը հիւանդութիւն է։ Մելամաղձոտները հաշուէն դուրս հանելով, միջին հաշուով անօթութեան ժամանակը երկու շաբաթ է։ Ընդհանրապէս վեց մելամաղձոտ կամ աւելի կազմուածքով մարդիկ գտնուած են, որոնք ջուր միայն խմելով կրցած են անօթի մնալ մինչեւ 41 օր։

Անօթի մնացող կամ անբաւական չափով սնանող անհատներուն կեանքին պահպանութեան և համեմատական զօրացման ջերմութեան համար անհրաժեշտ են տեւական պայմանները կը պահանջուին, — Մարմնի կատարեալ հանգիստը ջերմութիւն, ա՛յն կերպով որ մարմնին արտադրած ջերմութիւնը կարելի եղածին չափ քիչ վատնուի։ Մելամաղձոտներուն երկարատեւ անօթութեան իրական պատճառը անոնց մարմնոյն մեծ հանգիստն է. կարելի եղածին չափ քիչ նիւթ կը սպառեն։ Միւս կողմէ յայտնի է թէ անօթութիւնը չատ աւելի երկար կրնայ տեւել՝ որքան քիչ ջերմութեան պէտք ունենայ անհատը, և ո՛րքան քիչ ջերմութիւն պէտք կ'ունենայ որքան քիչ սպառէ իր մարմնոյն ջերմութիւնը։ Այս իրողութիւնը բազմապատիկ փորձերով հաստատուած է հիւանդանոցներուն մէջ։

Բժիշկները երբ անօթութիւն պատուիրեն հիւանդներուն, հոգ կը տանին որ անոնք երկար ատեն անկողինի մէջ հանգիստ պառկին, որովհետեւ երբ փորձեն անկողինէ դուրս ելնել, յանկարծ կը սկսին աւելի խիստ նեղուիլ անօթութենէն և տկարութենէն։ Տղաքները չափահասներուն չափ չեն կրնար դիմանալ անօթութեան, որովհետեւ կերակուրներու իւրացումը արագ արագ տեղի կ'ունենայ անոնց մէջ։ Իպոկրատ ըսած է արդէն. — «Տղայք չափահասներէն քիչ կը դիմանան անօթութեան, երիկ մարդիկ կիներէն քիչ, և ծերերը երեքէն ալ աւելի երկար ժամանակ կը դիմանան։ Բայց վերջիններուն համար բացարձակ չենք կրնար ըսել նոյն բանը, որովհետեւ մանուկը զրկուած ակարակազմ ծերերը համեմատաբար կանուխ կը մեռնին»։

Ժիւլ Վէան և Բո կը պատմեն թէ նաւաստիները երկար ատեն չեն կրնար անսնունդ մնալ, և արդէն կանուխէն մարդակերի համբաւ չահած են անոնք։ Որովհետեւ նաւաստիներուն աշխատութիւնը ծանր է, մանաւանդ օդին զէնչութիւններուն ենթարկուած են միշտ, և չատ ջերմութիւն կը սպառեն։

Գալով ֆրանսացի հանքագործներուն, յայտնի է թէ անոնք քիչ չատ սնունդ մը ունեցան, ի մէջ այլոց վարսակ կերան։ Սնուցողութեան համաճարակներու ատեն, ինչպէս դիտել կուտայ Վիրխով, մարդիկ կը բաւականանան մամուռով, ծառի կեղեւով և նոյն իսկ հողով։

Մարդ կրնայ հետեւաբար կարելի եղածին չափ քիչ աշխատելով և կարելի եղածին չափ քիչ ջերմութիւն կորսնցնելով երեքէն չորս շաբաթ, նոյն իսկ աւելի երկար ատեն անօթի մնալ։ Քուրիէրի տեսակ փորձը ցոյց տուաւ թէ երեք-չորս շաբաթը պէտք չէ անցնիլ մարդկային կեանք ազատելու համար։

ՔՐՈՆԻԿ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Մ. Բօնսաթոն երէկ ընկերակցութեամբ դեսպանատան թարգմաններէն միոյն, Պատրիարքարան գնաց և փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Ս. Պատրիարք հօր, որ ինչպէս գրեցինք անցեալ օր, ֆրանսական դեսպանատունը երթալով, դեսպանուհիին մահուան առթիւ ցաւակցութիւն յայտնած էր։ Մ. Բօնսաթոն մեկնելէ առաջ Ս. Պատրիարք հօր ընկերակցութեամբ այցելեց Մայր Եկեղեցիի աւագ սեղանը և եկեղեցիին չէնքին այլ և այլ մասերուն վրայ հարցումներ ուղղեց, որոնց պատասխանեց Ն. Սրբազնութիւն։

ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ Օգնութեան Սնտուկի Հոգաբարձութիւնը երէկ նիստ գումարեց ատենապետութեամբ Բ. էֆ. Պէրպէրեանի։ Գանձապետ Գնաճեան Սարգիս էֆ. Հոգաբարձութեան ներկայացուց Սնտուկին հիմնարկութենէն 1901էն մինչեւ 1905 մատակարարութեան ամփոփ մէկ վիճակագրոյց պատկերը։ Հոգաբարձութիւնը աչքէ անցնելէ վերջ այդ հաշիւները, որոշեց բացատրական տեղեկագրով մը մատուցանել Ս. Պատրիարք Հօր։ Հոգաբարձութիւնը յետոյ խորհրդակցութիւն կատարեց մկրտութեան առթիւ բարեխնամ ազգայիններէն նուէր մը առնելու դրութեան վրայ, ինչպէս որ Ազգ. Հիւանդանոցը և Գալֆաեան Որբանոցը ունին հարսանիքի, յուղարկաւորութեան և այլ պարագաներու առթիւ։ Որոշուեցաւ պատրաստել տալ չնորհաւորական քարթեր, որպէս զի այն բարեկեր ազգայինը որ իր զաւկին մկրտութեան առթիւ նուէր մը տայ ի նպաստ Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկին, Հոգաբարձութիւնը այդ քարթերէն հատ մը ղրկէ, որ միեւնոյն ատեն պիտի ծառայէ իբրեւ ընկալագիր։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ առջի իրիկուն Սկիւտար անցնելով գիշերեց Սալրէնհանց բնակարանը և երէկ առտու Ս. Կարապետ եկեղեցին իջնելով նախագահեց առաւօտեան ժամերգութեանց։ Արեւագալի արարողութիւններէն վերջ Ն. Սրբազնութիւն բեմ ելաւ և բնաբան ունենալով «Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց» խօսքը, ըսաւ թէ փարիսեցիները և կեղծաւորները, ինքզինքնին ճշդապահ և պարտաճանաչ ցոյց կուտային զանազան պարագաներու մէջ, մինչդեռ ուրիշ չատ մը բաներու մէջ անճշդապահ և զանցառու կը գտնուէին։ Քրիստոս վա՜յ կը կարդայ անոնց ըսելով թէ կատարուած այդ ջնջին պարտականութիւնները բնաւ նշանակութիւն չունին բաղդատմամբ այն ծանր պարտազանցութեանց և անճշդապահութեանց, որոնք ձեր բարոյական արժանիքը կը քայքայեն, ձեր ներքին մարդը կ'ապականեն և կեղծաւոր ու փարիսեցի տիպարը կուտան ձեզի։ Աւելի լաւ է որ, կ'ըսէ Քրիստոս, գիտնաք ձեր հաւատոյ զգացումները պահել, ձեր գործերուն ճշմարիտ և բարոյական ուղղութիւն մը տալ անկեղծ հաւատքով։ Երբ բարի, հաւատացեալ, աղօթասէր ու առաքինի ըլլաք, այն ատեն աւելի համբաւած պիտի ըլլաք ձեր այդ արտաքին ճշդապահութիւնը և պարտաճանաչութիւնը, զի կ'ըսէ Տէրն մեր, զայս արժան էր առնել և զայն չէ թողուլ։ Մի անգամ ձեր պարտաւորութեան կատարման համար, բայց աւելի հաստատեցէք ձեր զօրաւոր հաւատքին, աղօթասիրութեան ու առաքինութեան համար։ Ն. Սրբազնութիւն Մեծ-Պահոց նշանակութիւնը բացատրելէ յետոյ, յորդորեց ժողովուրդը որպէս զի պահեն աշխարհ և պատրաստուին յառաջիկայ Ս. Զատկի առթիւ արժանանալու Ս. Մարմնոյն և Արեան Քրիստոսի։ Արարողութիւններէն ետք Ս. Պատրիարքը դարձեալ Սալրէնհանց բնակարանը գնաց, ուր վայելեց ընդունելութիւն մը եղաւ և հոն ճաչելէ ետք, դարձաւ Պատրիարքարան։

ԱՑ-ՍԹԷՖԱՆՈՍԻ եկեղեցիին Տ. Խորէն քհ. Բիւբրքեանը, որ երեք տարիէ ի վեր կը քահանայագործէր, երէկ վախճանեցաւ 55 տարեկան հասակի մէջ, ծնած ըլլալով 1851ին։ Հանգուցեալը ձեռնադրուած էր 1890ին Պիզայի եկեղեցիին վրայ, ինքը ըլլալով բնիկ Մարաշցի։ Ս. Պատրիարք Հօր հրամանաւ այսօր տեղի կ'ունենայ օծման և յուղարկաւորութեան արարողութիւնը, նախագահութեամբ Տ. Մովսէս եպսկ. Կէօմիւշքեանի և մասնակցութեամբ Տ. Բարգէն, Ցուսիկ, Վարդան և Եղիսէ վարդապետներու և քահանաներու, Այ-Սթէֆանոյի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին մէջ։

ԱՐՄԱՇՈՒ Դպրեվանքին ներքին տեսուչ Տ. Մեսրոպ վրդ. և Նորընծայ Տ. Շաւարշ վրդ. և երկու սարկաւագները այս շաբթու վանք պիտի վերադառնան, իսկ միւս երկու սարկաւագները Զաքկէօյի տօներու առթիւ պիտի պաշտօնավարեն Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ։

ԵՐԶՆԿԱՑԻ Կեդրոնական վարժարանին Հոգաբարձութիւնը չնորհակալութիւն կը յայտնէ Մկրտիչ էֆ. Ալթունեանի և Եղբօրը, որոնք հինգ օսմ. ոսկիի նպաստ մը ղրկած են նոյն վարժարանին։

ԱԶԳ. — Թաղական Խորհուրդս պատիւ ունի ծանուցանել թէ Գերաշնորհ Տ. Բարթօղիմէոս Ս. Արքեպ. Զամիչեան, յառաջիկայ կիւրակէ Մարտ 26 Ծաղկազարդի տօնին հանդերձեալ է հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանել, Ս. Եկեղեցւոյս վերաչինութեան առիթով և վերաչինող Վսեմ. Զանոր պէյ Մէրամէթճեանի կենդանեաց բարօրութեան և ննջեցելոց հոգւոց համար։ Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան՝ ի ժամ 12, Ս. Պատարագի ի ժամ 2½։

(Կնիք Ֆերի-գիւղի Թաղ. Խորհուրդին)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ. — Հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ անցեալ Փետրուար ամսոյ մէջ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցին։ Նշանաճեան Եղբարց վաճառատան գանձանակէն 2161½ ղրուշ, Հանրային Պարտուց Վարչութեան խնայողական սնտուկէն 1080, Կարապետ Գուզուզեան (Եսայեան) 540, Սողոմոն Կիւլէզեան ի Թիրէպոլի ձեռամբ Թովմաս Գարաջայեանի 216, Միհրան Թէքէեան ի Մարսիլ 198½, Գոհար Երէցկի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ սրբանուիրի պնակի հասոյթ 116, Լեւոն Տէմիրճիպաչեան, Տիկին Մարիամ Պիլիճեան, Օր. Սիրանոյշ Սարգիսեան, Ալիքսան Սագայեան, Արամ Ն. Գաբաճեան, Զարեհ Ա. Խորասանճեան, Գրիգոր Հաճի Ցակոբեան Ափիոն Գարահիսար 108ական, Ցարութիւն Սամանճեան վասն հոգւոյ իր հանգուցեալ մօր 100, Ցարութիւն Ազատեան՝ ի Բիւյիւք Բէյ Ա. Գ. Հիսարի 66, Պօղոսի Սարգսեան, Տ. Ցովհաննէս քահանայ Շահպազեան, Միհրան Գնաճեան 60ական, Ցարութիւն Մոստիչեան 54, Ոսկերիչ արհեստաւորք Եղիսաքի փոխարէն ի նպաստ Հիւանդանոցի հանգանակեալ 42, Տիգրան պէյ Աճէմեան 40, Վսեմ. Բոզէֆ էֆ. Եազըճեան, Ցարութիւն Կիրակոսեան, Թէոփիլոս Ներկարարեան, Արմայ, Մսուրատ Այվազեան, Օննիկ Խոչիկեան Սիվրիհիսար, Բարեկեր ամն 20ական, Բարեկեր մն 10, Մատթէոս Պօղիկեան 7, Ընդ. գումար 6929 ղրուշ։ Փետրվար ամսոյ մէջ սրկասի բաւզիթի հասոյթը եղած է 3300 ղրուշ։ Ախաօրեայ Առօղ։ Տեղական Սահակ վրդ. Օտապաշեանի նախաձեռնութեամբ տեղւոյն բարեկեր ազգայիններէն հանգանակեալ 5 պարկ (443 քաշ) չոր սալոր, 1 պարկ (60 քաշ) չոր պամիա և 1 պարկ (45 քաշ) չոր քալբար։ Տրապիզոնի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Բարթողիմէոս քահանայի միջոցաւ տեղւոյն բարեկեր ժողովրդէն հանգանակեալ 9 պարկ (650 քաշ) չոր լուբիա, Տէր և Տիկին Իբրանասեան 14 քաշ չաքարեղէն, Մաքրի Գիւղի Տատեան Ազգ. վարժարանի երկսեռ աշակերտք 2 ոչխար (27 քաշ), Բարեկեր ՈՒ 1 ոչխար, Ոմբեատէս Ցակոբեան 10 քաշ սպունգ։

— Հոգաբարձութիւնը չնորհակալութիւն կը յայտնէ սափրիչ արհեստաւորաց որոնք իրենց բարի սովորութեան համաձայն Հիւանդանոց այցելելով անձնուիրաբար ածիլած և սափրած են Հիւանդանոցին պաշտօնեաները և որոնք են՝ Տեարք Թորգոմեան՝ Գարեգին Թագաբեան, Պանէէ Գոտուեան՝ Սեփոն Թաշճեան, Պալի Բուչաչեան՝ Արմենակ, Բարմաք Գասպարեան՝ Մանուկ տեսի Ցակոբ Խորէնեան, Բերայէն՝ Գարեգին Ց. Բիլէքճեան, Պոլսեթէն՝ Գէորգ Թօքճեան, Սամաթիայէն՝ Համբար Հալէպլեան և Համբար Ցարութիւնեան։

— Հանգուցեալ Հաճի Ցարութիւն Սաղըրեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցին. — Այրի Տիկին Ովսաննա Սաղըրեան և զաւակունք 216, Տէր և Տիկին Ցակոբ Էպէեան 108, Տէր և Տիկին Աւետիս Խորէնեան 108, Տիկին Զանազան Գ. Գըլըճեան 54, Սարգիս Բէչէեան 60 ղրուշ։— Վասն հանգուցեալ Տիկին Սօֆիկ Ցովսէփեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են. Տէր և Տիկին Ցարութիւն Զօլաքեան, Տէր և Տիկին Ցակոբ Էսաեան և Լ. ու Հ. Էսաեան եղբարք 108ական ղրուշ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՏԵՐԵՐՈՒՆ

Ամէն անոնք որ ծանուցում մը կամ յայտարարութիւն մը կը ղրկեն թերթիս պէտք է որ օրինական Թղթադրոսմը փակցնեն անոր, առանց որուն ծանուցում չի հրատարակուիր բացարձակապէս։

ՔԱՍԻՄԻ
ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՆԱՐԵԿԸ

Ս. Գրիգոր Նարեկացիի այս հոգեչունչ մատեանը որուն ամբողջութիւնը գրաբար բնագիրէն հասկնալի ու մատչելի աշխարհաբարի մը թարգմանած է Քասիմ, Մեծ Պահքի առթիւ կը յանձնարարուի ամէն Հայ քրիստոնէի որ գիտէ վայելք զգալ հոգեկան հաճոյքներով։ Կը ծախուի Մանզումէի Խմբագրատունը մէկ արծաթ մէճիտ գինով, գաւառներէ փոսթի ծախք չի պահանջուիր. արտասահմանի համար 4.50 ֆր.։ 3—10

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Էտիրնէ բօսթա վէ թէլէկրաֆ միւֆեթթիշլիկինէ Սըվաս բօսթա վէ թէլէկրաֆ միւֆեթթիշի Իզզէթլու Հիւսէյին Հիւսնի էֆէնտի թաեին պույրուլմուշ տըր։

ՄԻՏԱԼԻԱ

Շուրայի Տէվլէթ մալիյէ տաիրէսի ազաներնտան սաատէթլու Մավրօ Գորտաթօ էֆէնտի հազրէթլէրինէ Ալթուն Լիեագաթ միտալիասը իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԿԱՑՍ. ԿՈՉՈՒՆՔ. — Աւջի իրիկուն Պոլսոյ իտալական դեսպան Էմբէրիալի մարքիզին ի պատիւ հացկերոյթ մը տրուեցաւ Կայս. Պալատին մէջ։ Կայս. այս կոչունքին մասնակցելու պատիւը ունեցան նաեւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Դատական գործոց Նախարարը, Պետական Խորհուրդի Նախագահը, Արտաքին և Ներքին գործոց, ծովային, Էվգաֆի, առեւտրական և հանրօգուտ չինութեանց, ելմտական, կրթական, անտառներու հանքերու և երկրագործական Նախարարները, Թօփխանէի վերատեսուչը, իտալական դեսպանատան պաշտօնեաները և պալատական պաշտօնատարներ։ Հացկերոյթէն ետք դեսպան Էմբէրիալի մարքիզը իր հրաժեշտը մատոյց, քանի որ, արձակուրդով կը մեկնի Հռոմ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերատեսչութեան մէկ տեղեկագրին վրայ, Կայս. Իրատէ մը հրամայեց նոր պաշտօնեաներ անուանել Պոլսոյ սաար ապրանքներու մաքսատան համար, որուն հասոյթները և գործառնութիւնները աւելցած են։ Այդ նոր պաշտօնեաները պիտի ըլլան երկու հաշուակալ՝ 400ական ղրուշ ամսաթոշակով, «գարօռ բաշտալար»ի երկու քարտուղար 300ական, խուզարկութեան հինգ պաշտօնեայ՝ 500ական և քանթարճի մը՝ 300 ղրուշ։

⁂ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց մաքսային քննիչ մարմինոյն պարտականութեանց մասին պատրաստուած կանոնագրին գործադրութիւնը։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ կողմէ Թաղապետական բոլոր չրջանակներուն ծանուցուեցաւ որ աղբիւսներու ասոյլները պէտք է անպատճառ բոլոր թաղերը երթան և աղբիւսները վերցնեն ամէն առաւօտ կանուխ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպանատունը խնդրեց Բ. Դուռնէն՝ տեղեկագրել անունները այն քննիչներուն որոնք իբրեւ օսմ. պատուիրակ ներկայ պիտի գտնուին Պէյրութի ամերիկեան բժշկական

վարժարանին քննութեանց՝ յառաջիկայ յունիսին։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ մասնաճիւղ մը հաստատած Միթիլլէի մէջ։ Բացումը կատարուեցաւ անցեալ ուրբաթ օր, հանդիսաւորապէս։

ՏԱՐՏԱՆԷԼ-ԷՄԳՐՈՍ ԸՆԴՄՈՎԵԱՑ. — Հեռագրական և Թղթատարական վարչութիւնը որոշեց Էմգրոս կղզիին և Քիլիտ-Պահարի (Տարտանէլ) միջեւ ընդծովեայ հեռագրաթել մը զետեղել։ Այս թելին զետեղումը նաւազուրցի դրուած է։

ՊՈԼՍՈՅ անգլիական դեսպանատան խորհրդական կարգուեցաւ Թեքիւյի դեսպանատան խորհրդական Մ. Ֆօրձ Պէրքլէյ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը գրեն թէ փետր. 17ին, Գողգոթայի վրայ հանդիսաւոր հոգեհանգիստ կատարուած է Ռուսիոյ Զարին վախճանեալ հօրեղբօրը Սերգիոս Մեծ-Դուքսին համար։ Պատրիարքը կը նախագահէր արարողութեանց։ Այս առթիւ ցաւակցական հեռագիր մը ուղղուեցաւ Երուսաղէմի Եկեղեցիին կողմէ Մեծ-դուքսին այրիին՝ Էլիզապէթ Մեծ-դքսուհիին։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ոստիկանապետ Ֆախրի պէյ Գումգաբուի ոստիկանապետ կարգուեցաւ, Ահմէտ Լութֆի էֆ.ի տեղ, որ Սկիւտարի ոստիկանական քննիչ անուանուեցաւ։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷԻ բաժնետէրերու ընդհ. ժողովը մարտ 11ին նիստ կազմեց ու որոշեց 50 ֆրանք շահաբաժին տալ իւրաքանչիւր արժեթուղթի։

ՔԱՐԹ-ՓՕՍԹԱԼՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ.—Թղթատարական վարչութիւնը կը ծանուցանէ.— Մայրաքաղաքիս մէջ քարթ-փօսթալներու փոխանակութեան և ընդունելութեան պայմաններուն մասին մինչեւ հիմակ մէկ քանի անգամ եղած զեկուցումները ամանց ուշադրութիւնը չէ գրաւած։ Հետեւաբար յատեր հարկ եղած պայմաններուն հակառակ գրուած քարթ-փօսթալները նամակատունք կը ձգեն և կամ նամակատան պաշտօնեաներուն զբաղած մէկ միջոցին կը թողուն։ Այս տեսակ քարթ-փօսթալները վերջերս կեդրոնական նամակատունք հասնելով ամէնքն ալ գրաւուեցան և ընջուեցան։ Այս քարթերուն տէրերը անանց գրուած վրայ տեղեկութիւն չգտնելով, անոնց՝ իրենց հասցէին չէ հասնիլը Թերեւս վարչութեան մէկ օրինը կը համարեն, և չեն գիտեր թէ բուն Թերութիւնը իրենց անտեղեակութիւնն է։ Հետեւաբար, հոս կը կրկնենք այն պայմանները որոնք անհրաժեշտ են քարթ-փօսթալները ընդունելու և փոխանցելու համար նամակատուններու կողմէ։ Ա.—Հասցէները պէտք է մանրամասն գրուին։ Թաղը, փողոցը, տան թիւը և ընդունողին արհեստ ու մանունը որոշ կերպով պէտք է գրուած ըլլան։ Բ.— Որովհետեւ յիշեալ քարթերը պարզ անհատական Թղթակցութիւններու յատուկ են, պաշտօնական գրութիւնները, և պաշտօնական անձնաւորութեանց գրուած նամակները և զեկուցագիրները պէտք չէ երբեք քարթ-փօսթալով գրել։ Գ.— Մզկիթներու, որբանոցներու և գերեզմանատանց պատկերները, նմանապէս բարոյականի հակառակ եղող նկարներ պարունակող քարթ-փօսթալները չեն ընդունուիր։ Դ.— Գրուած քարթ-փօսթալներուն մէջ քաղաքականի ու կրթութեան հակառակ և ուրիշներու անձնական արժանապատուութիւնը վիրաւորող բառ մը անգամ պէտք չէ գտնուի։ Ե.— Մասնաւոր քարթ-փօսթալները օսմ. նամակատուններուն մէջ ընդունուածներուն ծաւալը պէտք է ունենան, բացերը ճիշդ ճակատը և եթէ կարելի վերի մասին ալ կողմը պէտք է փակցուին։ Այս պայմաններուն հակառակ գրուած քարթ-փօսթալները երբ նամակատան պաշտօնեաներուն ներկայացուին տանց ընդունելու են պիտի դարձնէ. իսկ եթէ պաշտօնէին ուշադրութիւնը գրաւած չըլլայ և կամ տառանց պաշտօնէին ցոյց տրուելու նամակատուփերուն մէջ ձգուին, տանց իրենց տէրերը զրկելու նամակատան մէջ վար պիտի դրուին։ Քաղաքին մէջ գոց նամակներու փոխանակութեան դրութիւն չըլլալով, երբ գոց նամակ ձգուին, անոնք ալ վար պիտի դրուին ու չպիտի զրկուին իրենց հասցէին։

ԳՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ. — Թիմաւր Հիսարի Բամէե գիւղին մէջ նստածուած աւազակները ութ հոգինոց խումբ մը կը կազմէին՝ Բալըի Գարամանի հրամանատարութեամբ։ Տէպրէձի մէջ նստածուած աւազակներն ալ ութ հոգինոց խումբ մը կը կազմէին՝ Միլոյ անուն աւազակապետին հրամանատարութեամբ։

ԱՑՏԸՆԻ նահանգին մէջ այս տարի կատարուելիք շերամաբուծութեան համար կազմուած յանձնաժողովին անդամ կարգուած է Իզմիրի առեւտ. անհատկէն Սիմօնօղլը Սիմոն էֆ. և քննիչ յանձնաժողովին ալ Հանր. Գործոց Մասաքեր քննիչ Համբարձում էֆ. և շերամաբուծութեան մասնագէտ Քոնսթանթինիդի էֆ.։

ԻՒՂԸՐԸ.—Զնանսոս պաշտօնաթանը նկատելով որ Նաւ Իսկէլէսի մէջ կարգ մը անձեր առասմի, ծորսի և աղեւանօդրկի խուղի բաղադրութեամբ որդեր խուղեր կը պատրաստեն, որոնք հանրային առողջութեան վնասակար են, և զանոնք ժողովրդեան կը ծախեն իբրեւ Հալէպի և Սիպիրի իւղ, հրամայեց քննութիւն կատարել թէ առանք ո՛ւր կը պատրաստուին, ո՛րքան հոս կը սպառին և ո՛րքան կ'արտածուին և թէ իւղ պատրաստողները ըստ օրէնի արտօնութիւն առած են թէ ոչ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՀՐԴԵՀԸ.— Երէկ գրեթէ թէ անցի գիշեր հրդեհ ծագեցաւ Սկիւտար, Աթ-Բազար, Քէմեր ալթը փողոցէն։ Այրեցան ընդամէնը 15 խանութ, 3 տուն, 2 խան և մզկիթ մը։ Վնասները 2500 ոսկի են։ Ապահովագրական Ընկերութիւնները վնաս չունին։

ՕԴԵՐԸ կը շարունակեն իրենց ձմեռնային հանգամանքը։ Ցուրտը անցի գիշեր ծայրագոյն աստիճանին հասաւ, այնպէս որ արշալոյսին, կարկուտ տեղաց Պոլսոյ ամէն կողմը, յետոյ սակայն անձրեւի փոխուեցաւ։ Ցուրտը և անձրեւը կը շարունակուին։

*. Գաւառներու մէջ ալ տեղ տեղ անձրեւային է օդը, ինչպէս Այտըն և Ատանա, իսկ ուրիշ տեղեր ձիւն ձմեռ կը տիրէ։ Տիարպէքիրէն Կիրասոն Գացող քանի մը Թուրքեր ձիւնակոյտի մը տակ մնացին, իրենցմէ մէկը մեռաւ, իսկ միւսները խղճալի կացութեան մը մէջ ազատուեցան։ Հալէպի զանազան կողմերը ձիւնի փոթորիկի բռնուեցան ճամբորդները, և 10 հոգիի չափ մեռան, իսկ միւսները ազատուելով դարմանումի ենթարկուեցան։

ԽՈՒԺԴՈՒԺ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Անցածները Սօֆիայի մէջ դատական իշխանութիւնը մահուամբ պատժեց Բէչթէրոցի Բէնոյով անուն անձը որ վայրագ սպանութեան մը հեղինակ համդիսացած էր։ Դատաքննութերթը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ այդ առումին վրայ.— 1903 օգոստ. ամսուն 3ին, տնատառապան Նիքօլա, Ժորժ և Իվան, ինչպէս նաեւ ածխահան Անկէլ Պօթուշանով, Ժորժ Ֆայրթաւնով և Իլիա Կէրոնչով, իջած էին Զէբինօ լեռնէն։ Ցեղութենէ լլկուած խոր քանի մը Թողուեցան Վանկէլ Քանաթոնթինօվի ջաղացքին մէջ։ Գիշեր էր և ներսը լոյս չկար, և կիրաէջ կրակ մը միայն կը նշոլէր. յանկարծ, զինեալ մարդոց խումբ մը հրեւան եկաւ և տապարներ շարժեցան քնացողներուն վրայ։ Նիքօլա, Ժորժ, Անկէլ և Ֆայրթաւնով, անգութ կոտորած մը տակ, փոսեցան արիւնի լճի մը մէջ։ Իլիա Կէրոնչով, մահամերձներուն կաղկանձիւններէն արթնցաւ, հրակի լոյսով տեսաւ չորս Բամպքներ. տապարով, հրացանով և դաշոյնով զինուած։ Խելայեղ՝ փորձ մը ըրաւ ինքզինք ազատելու, յուսահատ ճիչ մը արձակելով թէ՝ «խեղդամահ եղանք»։ Ցարձակողներէն մին խոյացաւ անոր վրայ, հայհոյանքներ գոռալով, և յաջողեցաւ դաշոյնով վիրաւորել ձեռքէն։ Սակայն Իլիա յաջողեցաւ փախչիլ և մացառուտ փոսի մը մէջ պահուըտիլ։ Նիքօլա ալ, սարսափահար արթնցաւ, տեսաւ երիտասարդ մը ձեռքը տապարով մը և բէլվիւէրով մը, ճանչցաւ զայն, Բէնոյովն էր, որ կացինը ճօճելով, երկու ուժգին հարուած տուաւ զանոն, սակայն Նիքօլա ալ յաջողեցաւ փախչիլ։ Առաւօտ Նիքօլա մահացու կերպով վիրաւոր գտնուեցաւ։ Իվան, արթնցած «կը խեղդեն կոր մեզ» աղաղակի միջոցին տեսաւ Բոմպք մը որ տապարը վերցուց զինք հարուածելու և իրաւ ալ որունքէն և ձախ ուսէն վիրաւոր, վառօդին սարսափէն թափ առած, երբ կը փախչէր, յարձակողը հրացէն պարպեց վրան և ալ ուսէն ալ վիրաւորուեցաւ։ Իվան խոր փոսի մը մէջ ցատկեց ուրկէ դուրս հանուեցաւ հետեւեալ օրը։ Բէնոյով ձերբակալուելով և իբր հեղինակ այս վայրագ սպանութեան, Թաթար-Բազարճըքի եղեռնադատ ատեանին կողմէ դատապարտուեցաւ և մահուան դատապարտուեցաւ։ Այս վճիռը հաստատուած ըլլալով վճռաբեկ ատեանէն, Բէնոյով կախաղան հանուեցաւ։

ԳԱՅԼԻ ՄԸ ԽԱՆԱՏԹԸ.— Սվազէն գիւղացի մը Մէհմէտ, կառքաւ գայլի մը կողմէ խածնուած էր և Պոլիս կը բերուէր դարմանուելու։ Ճամբան Սամսոնի մէջ Մէհմէտի վրայ կատաղութեան նշան մը եկաւ և սոսկալի ցաւերու մէջ մեռաւ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԱՐԿԱԾ.— Տէնիզլիէն Իզմիր գացող կառախումբը, ճամբան ոչխարներու հօտի մը հանդիպեցաւ որ կ'արածէր։ Սուլիչէն ձայնէն թէեւ կենդանիները փախան, սակայն հովիւը 19 տարու պատանի մը, որ երկաթուղիին գիծին վրայ գլուխը դրած խոռանկ կը քնանար, չէ լսեց և անիւներուն տակ ջարդ ու կտոր եղաւ։ Ցաւալի չէ թէ հովիւը իրա՛ւ չէ լսեց թէ անձնասպանութիւն մտադրած էր։

ԾՈՎԻ ՎՐԱՑ.—Երէկ առաւ. ժամը 2ուկէսին Սկիւտարէն կամուրջ եկող 41 թիւ շոգենաւը Սարայ-Պրունիի առջեւ զարնուեցաւ Թեքիրտաղի և Թաղւորի ձկնորսած նաւակին, որ առագաստ պարզած կ'երթար։ Նաւակը ընկղմեցաւ, իսկ մէջինները ազատուեցան շոգենաւին կողմէ իջուցուած մակոյկով։

—Սկիւտարէն Պէյլէրպէյ գացող մակոյկ մը անցի օր, հովանքէն մղուելով գնաց ինկաւ Շիրքէթի 21 թիւին վրայ։ Մակոյկը խորտակուեցաւ, իսկ մակուկավարը ազատուեցաւ։

ԳՈՂԵՐ մտան անցի գիշեր, Թօփհանէ, ծխավաճառ Հօքոնի խանութը և 1500 ղրշ.ի ծխախոտ չորթեցին։

ՏԱՍԱՆՈՐԴԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

Տասանորդի կանոնագիրը, որ հետեւեալ կերպով բարեփոխուած և Կայս. Իրատէով վաւերացուած է, ելմտական ներկայ 1322 տարիէն սկսած է գործադրուիլ.—

ԳԼՈՒԽ Ա.

Տասանորդի գանձման եղանակը

Առաջին Յօդուած.—Տասանորդը կը գանձուի հողային բերքերէ։

Յօդ. 2. — Տասանորդ չգանձուիր բերքերէն այն տեղերուն որոնք քաղաքներու, գիւղաքաղաքներու և գիւղերու մէջ տուներու կից կը գտնուին, պատով, ցանկապատով և կամ որեւէ ուրիշ նշանով մը շրջապատուած և տան մը բակը կը կազմեն և 919 նոր քառակուսի կանգունէն՝ այսինքն մէկ հին տէօնիւմէն պակաս տարածութիւն ունին։

Յօդ. 3.— Փայտը և ածուխը ընդհանուր կերպով տասանորդէ զերծ են. նաեւ տասանորդէ զերծ են այն բանջարեղէնները որոնք իրենց Թարմութիւնը կորսնցնելէ ետքը չեն ուտուիր, և ուղղակի գրուիլ, ինչպէս են մելոնի մոլոլ (էղէքիւմէճի) փրփրեմ (սէմիզօթ), սալաթա, հազար, պրաս և չամիր (որանաք), իսկ այն ամէն բանջարեղէնները որոնք կրնան չորցուիլ, աղցուիլ կամ տեւել և երկար ատեն պահել իրենց Թարմութիւնը, տասանորդի ենթակայ են։

Յօդ. 4.— Ինչպէս ծանուցուած է Հողերու Օրէնքին 127րդ յօդուածին մէջ, ընդհանուր կերպով հողային բերքերու տասանորդը, կալը ուր որ ալ կատարուի, կը վերաբերի այն գիւղին որուն սահմանին մէջ գտնուած հողին մէջ բուսած է։ Միայն թէ բերքի մը կալը երբ բուսած տեղէն տարբեր տեղ կը կատարուի, Մերոց Ժողովին կողմէ խուրձի ձեւով կը համրուի և կամ ուրիշ արժէքը կը սահմանուի և ըստ այնմ ծանուցագիր մը կը տրուի տիրոջը։ Արօտավայրի (խալլաք) ձմերանոցի (գըշլաք) և միւս յօդուածին մէջ նշանակուած կնիւնի (ոաղ) տասանորդին մասին ալ այդ կերպ գործողութիւն կը կատարուի։ Ոչ մէկ գիւղի չվերաբերող արօտավայրի, ձմերանոցի, և կնիւնի տասանորդները անջատ կերպով կը գանձուին և վարձակալութեան կը տրուին։

Յօդ. 5.— Տէր չունեցող լեռներու մէջ և չոլերը ըլլուած կնիւններու և տէր չունեցող անտառներու մէջ հաւաքուած ատաղձներու և կնիւններու բերքը կառավարութեան յատուկ ըլլալով, անոնք անջատ կերպով կը մատակարարուին և անջատ գործողութիւն կը կատարուի։ Իսկ տէր ունեցող լեռներու և անտառներու ամէն տեսակ բերքերէն տասանորդ կ'առնուի։

Յօդ. 6.— Տասանորդը կը գանձուի բերքը կշռելով և անոր քանակին համեմատ «այնէն» այսինքն ուրբքի փոխարէն բերք առնելով, և կամ երկու կողմէն փոխանցուելիք համաձայնութեամբ, հնչուն դրամով։ Սակայն կարգ մը բերքեր կան որոնց տասանորդի գանձման եղանակը մասնաւոր կանոնագրի ենթակայ է. կարգ մը բերքեր կան որոնց տասանորդը գնահատումով կ'առնուի և ուրիշներունն ալ անպատճառ դրամով։ Ասոնց մանրամասնութիւնները նշանակուած են ներկայ կանոնագրէն կցուած թիւ 1 յայտագրին մէջ։

Յօդ. 7.— Այն բերքերուն համար, որոնց տասանորդը գնահատումով (թախմին) կը գանձուի, երբ բերքին քանակութեանը մասին երկու կողմերը չը յարմարին, կատարուած դիմումի մը վրայ, և բերքը եղած տեղէն առկաւին չվերցուած, գաւառակին Իտարէի Ժողովը ձեռնհաս ու վստահելի երկու գնահատողներ կ'ընտրէ, երդումի կ'ենթարկէ և հոն կը ղրկէ։ Երկու կողմերը եթէ ասոնց կողմէ տրուելիք որոշման չհաւանին, նոյն Ժողովը իր անդամներէն երկուքը կը ղրկէ, որոնց կատարած քննութեան վրայ Իտարէի Ժողովին տալիք որոշումը վերջնական պիտի ըլլայ։ Միայն թէ այս գնահատիչները և Ժողովին անդամները պէտք է խուզարկութեան կալին փուլթան և իրենց պաշտօնը կատարեն այն ժամանակին մէջ երբ բերքերու վերցուիլը անհրաժեշտ է։

Յօդ. 8.— Երբ հասնին այն բերքերը, որոնց տասանորդը դրամով կը գանձուի, գաւառակին Իտարէի Ժողովը, տեղւոյն դրամական հրապարակին համաձայն, գիները կը սահմանէ, պատրաստուած տեղեկագիրը կը պահէ և անոր վաւերացեալ մէկ պատճէնը՝ գաւառակներու կառավարիչին կողմէ ու ոստիկանութեան միջոցաւ կը ղրկէ բերքը գտնուած գիւղին Մերոց Ժողովին, իսկ մէկ պատճէնը կը տրուի տասանորդի վարձակալին և եթէ ուղղակի կը յանձնանձուի, Մալ Մէմուրեններուն։

Առանձին կերպով կառավարուող գաւառներու և նահանգային կեդրոնական գաւառակներու բերքերուն գինները, Մալ Մէմուրեններուն տեղեկագրին վրայ, Թաղապետական Ժողովներուն կողմէ կը գնահատուին։ Այդ ժամանակներուն տեղեկագիրները նահանգին կամ գաւառին Իտարէի Ժողովներուն մէջ կը պահուին։ Ասոնց մէկ օրինակը, ինչ որ վերը գրուած է, ոստիկանութեան միջոցաւ շահագրգռուողին եր հաղորդուի։ Այս կերպով տրուած որոշումէն չգոհողները, տեղեկագրին հաղորդուելու Թուականէն սկսեալ, մինչեւ տասը օր պարտաւոր են իրենց դիտողութիւնները պարունակող տեղեկագիր պատրաստել և մէկ օրինակը յանձնել դայմագամին, եթէ գինը գաւառակին սահմանուած է, և կառավարիչին՝ եթէ գաւառին մէջ է։ Այդ ժամանակամիջոցը անցնելէ ետքը ըլլալիք դիտողութիւնները անլսելի պիտի մնան։ Տրուելիք աղերսագրին պատճէնը մինչեւ երեք օր միւս կողմին պիտի հաղորդուի և մէկ շաբթուան մէջ անոր պատասխանագիրը, նոյն աղերսագրին և պահուած տեղեկագրին կցուելով գաւառակէն պիտի հաղորդուի գաւառին և գաւառէն նահանգին՝ մասնաւոր գրութեամբ մը հեռ. Գաւառին կամ նահանգին Իտարէի Ժողովը պէտք եղած քննութիւնը կատարելով, վերջնական ու անփոփոխելի ըլլալու պայմանով նախանձ որոշումը կը վաւերացնէ, կը բարեփոխէ և կամ կ'աւելցնէ։ Առանձին կառավարուող գաւառներու և նահանգներու կեդրոնական գաւառակներուն Թաղապետական Ժողովներուն դէմ եղած դիտողութեան մը ընել հարկ ըլլայ, աղերսագիրը պէտք է ուղղուի կառավարիչին և կուսակալին ներկայացնել։ Զեկոյցն ալ նահանգին կամ գաւառին Իտարէի Ժողովներուն միջոցաւ կը կատարուի։ Ժողովրդեան և կամ վարձակալին կողմէ տրուելիք աղերսագիրները դրոշմաթուղթի ենթակայ են. իսկ գնահատման գործողութեանց վերաբերեալ միւս գրութիւնները զերծ են այդ տուրքէն. նաեւ վերաբերեալ որոշմանց ու զեկուցումներու մասին ոչ մէկ կողմէ վարձք և տուրք չառնուիր։

Յօդ. 9.— Երկրագործները պարտաւոր են գիւղաքաղաքի մը մէջ իբր տասանորդ առնուած արմտիքները ձրիաբար փոխադրել նոյն գիւղաքաղաքը գտնուած տասանորդի ամբարանոցը և գիւղին մէջ ալ գիւղին ամբարանոցը։ Եթէ գիւղը ամբարանոց չունի, այն ատեն կալի տեղէն մինչեւ մէկ ժամ հեռուն գտնուող տասանորդի ամբարանոցները. և գիւղի ամբարանոցներուն մէջ մթերուած տասանորդի արմտիքներն ալ, տեղւոյն Իտարէի Ժողովին կողմէ իւրաքանչիւր նոր քիլէին համար սահմանուելիք գինով, փոխադրել ամէնէն մօտ գտնուած գիւղաքաղաքը կամ նաւամատոյցը։ Միայն թէ այդ արմտիքները ամէն տարի Գասըմէն առաջ պէտք է փոխադրուին։ Եթէ գիւղին ժողովուրդը, իրենց երկրագործական աշխատանքներուն արգելք չըլլալու համար, ուզեն Գասըմէն ետքը ձգել փոխադրութիւնը, և եթէ Մերոց Ժողովը ըստ այնմ տեղեկագիր մը յանձնէ վարձակալին, այդ պարագային ժողովուրդը պարտաւոր է մինչեւ Նոյեմբերի վերջը փոխադրել. իսկ Նոյեմբերէն ետքը այդ փոխադրութիւնը անպատճառ ժողովուրդին հաւանութեանը անկ է։

Յօդ. 10.— Առանց իմաց տրուելու տօթէն և կալի վայրէն վերցուած և որ և է կերպով տասանորդէ զերծ մնալու համար պահուած բերքերը իբրեւ փախցուած կը նկատուին և կրկին տասանորդի կ'ենթարկուին։ Եթէ տասանորդը վարձակալութեան տրուած է, կէսը վարձակալին կը տրուի, և եթէ իմաց տուող մը կայ, միւս կէսին կէսն ալ այդ իմաց տուողին կը տրուի։ Տէրը եթէ չխոստովանի թէ բերքը տասանորդէ փախցուցած է, այդ պարագային դատարանի կը դիմուի։

ԳԼՈՒԽ Բ.

Տասանորդին անուրդը եւ վարձակալութիւնը

Յօդ. 11. — Տասանորդի հասոյթը, հրապարակաւ անուրդի կը դրուի և սահմանուելիք դրամական փոխարժէքով մէկ տարուան համար որոշ գինով վարձու կը տրուի. միայն ձիթապտուղի տասանորդն է որ երկու տարուան մէջ կրնայ վարձու տրուիլ։

Յօդ. 12. — Տասանորդի վարձակալները և անոնց երաշխաւորները պէտք է օսմ. հպատակ ըլլան և քսանըհինգ տարին լրացուցած, պէտք չէ դատապարտուած ըլլան Պատժական Օրէնքին 108րդ յօդուածին մէջ յիշուածին պէս թէ՝ տասանորդի քանակութենէն աւելի բան մը առած են. պէտք չէ նաեւ ուրիշ յանցանքով մը կամ աքսորով մը մէկ տարի բանտարկուած և անոր համաձայնաբար պատիժ մը կրած ըլլան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱԼԺԵԶԻՐԱՍ 3 Ապրիլ.—Այս իրիկուն տեղի ունեցած նիստին մէջ ամերիկեան պատուիրակ Մր. Հուայթ առաջարկեց որ կարգադրութիւն մը ըլլայ Մարոքաբնակ Հրէից համար։ Անգլիական պատուիրակ Մր. Նիքըլսըն առաջարկեց որ որոշում մը տրուի ներածմանց սահմանափակման, օղեյինութեան և Մարոքի բանտային դրութեան բարւոքման մասին։ Մ. Ռատովից առաջարկեց ի շահ նաւարկութեան Մարոքի ծովեզերքներու լուսաւորութեան խնդիրը նկատի առնել։ Բոլոր այս առաջարկները ընդունուեցան։ Խմբագրական յանձնաժողովը, զոր կը կազմեն մէկ գերման, երկու ֆրանսացի և երկու սպանիացի, կը զբաղի պատրաստելու ժողովին տուած որոշումներուն բրոտոքոլը։ Ուրիշ յանձնաժողով մը կը պատրաստէ փակման ձեւակերպութիւնները։ Յառաջիկայ նիստը, ուր պիտի ստորագրուի բրոտոքոլը, հաւանաբար տեղի պիտի ունենայ շաբաթ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Վիլհէլմ կայսր հեռագիր մը ուղղելով Ալժեզիրասի գտնուող գերման պատուիրակներուն, կոմս Թադենպախի և Ռատովիցի, իր շնորհակալութիւնը յայտնեց։ Մ. Ռատովից, որ Մարոքոյ հանգստեան պիտի կոչուի, այս առթիւ պատուանշան պիտի առնայ։ Ռայխսթագը որոշեց Եշ. օր վիճաբանելու արտաքին քաղաքականութեան վրայ։ Այս առթիւ իշխան Պիւլով պաշտօնապէս պիտի հաղորդէ Մարոքեան ժողովին արդիւնքը։

ՓԱՐԻԶ.—Ալժեզիրասի ժողովին պատուիրակները պաշտօն պիտի յանձնեն Դոնճէրի դիւանագիտական Մարմինին երիցագոյն անդամին, Էմիրին հաղորդել տրուած որոշումները։

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերման Թերթերը ժողովին բարւոք ելքին վրայ խօսելով կը յուսան թէ ֆրանքօ-գերման յարաբերութեանց վերջին ձգտումին պիտի յաջորդեն բարեկամական յարաբերութիւններ։ Ժողովը դեռ պաշտօնապէս փակուած չըլլալով, Փոն Պիւլով իշխանը մեծ վերապահութիւն ցոյց պիտի տայ Ռայխսթակին առջեւ խօսելիք ճառին մէջ՝ արտաքին քաղաքականութեան մասին։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն Standard-ի թէ Ռուզվէլթ նախագահը Ալժեզիրասի Դեսպանախորհուրդին աւարտելուն կը սպասէ՝ Լա-Հէյի Դեսպանախորհուրդին համար պաշտօնական հրաւէր ուղղելու կառավարութեանց։

—Թագուհին իր աղջկան՝ Վիքտորիա իշխանուհիին հետ մեկնեցաւ Մարսէյլ, ուր պիտի միանայ Էտուարտ Թագաւորին, Վիքդորիա էնտ Ալպէրդ զբօսանաւին մէջ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռուս պետական պանքային Տնօրէնները որոշեցին 25 միլիոն րուպլի դեղչել շրջաբերութեան մէջ եղած գանձային տոմսերը, որով 1,215 միլիոն պիտի ըլլան։

ՊՈՌ-ՍԱՑԻՏ.—Ժանտախտի դէպք մը պատահեցաւ։

ՎԻԷՆՆԱ.—Մարտ 29էն ի վեր Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան և ամերիկեան դեսպանատան հետ յարաբերութիւնները ընդհատուած են, վասն զի Աւստրիոյ կառավարութիւնը Մ. Սթօրէրը իբրեւ դեսպան կը նկատէ, որքան ատեն որ հրաժեշտի գիրերը չներկայացնէ, հակառակ այն պարագային թէ Մ. Նահանգները անուանած են անոր յաջորդը։

ԲԱՄՊԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ, Ապրիլ 1

Մյիս.-Ցնն. 5.89 բնս. Օգս.—Սեպ. 5.90 բ.
Ցլս.-Օգս. 5.93 » Հկտ.—Նոյ. 5.68 »

ՓԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

2 Ապրիլ 1906

Հեռագրական գործակալութիւնը այս գիշեր Բարիզի Սակարանին գիները չհաղորդեց մինչեւ Թերթիս մամուլը դրուած պահուն։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	Ո.	101.27
Երէկուան էն բարձր գինը	»	101.29½
» էն վար գինը	»	101.27

ՌՈՒՄԷԼԻՈՅ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	ֆր.	142.25
Երէկուան էն բարձր գինը	»	142.37½
» էն վար գինը	»	142.25

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	36.50
Միթիլլէի Պանքա		6.—
Սելանիկի »	ֆր.	190.—
Քոմերսիալ	Ա. Ո.	10.03
Քարասու Բրէվիլիժիէ	ֆր.	153.—
» Օրտինէր	»	133.25
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.10
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	8.47
» պարտաթուղթ	ֆր.	494.—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	288.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո	18.55
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	517.—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբս. 1886		327.50
» » » 1903		272.50
Թրամուէյ		52.—

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Յունական փոխառութիւն	ֆր.	275.—
Պանք Նաս. Կրէտ.	»	438.—
» » » Նոր	Օ. Ո.	4.10
Լաւրիոն	ֆր.	68.50

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղր.էն	ղր. ֆր.
Ֆրանսական ոսկի	87.19
Անգլիական ոսկի	110.—
Բոլ	90.20
Մէճիտիյէ արծաթ	108.01
[illegible]	8.68
Քրիմիօ	51.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք		ղրշ.	110.—
Բարիզի	» »	ֆր.	22.83¾
Վիէննայի	» »	քարոն	21.87
Պէրլինի	» »	մարք	18.63

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

1 Ապրիլ 1906

Ֆրանսական Ռանթ 3%		99.37
Օսմ. միաց. փոխ. 4% բաց		93.80
» » » գոց		93.65
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	144.25
Ռէժիի պարտաթուղթ	»	410.—
Օսմանեան մաքս	»	490.—
Օսմանեան Պանքա	»	651.—
Քրէտի Լիոնէ	»	1178.—
Բարիզի Պանքա	»	1583.—
Աւստրիական Ռանթ	4%	100.—
Իտալական »	5%	105.20
Ռուսական » 4%	1901	84.35
Սպանիակ. արտ. փոխ.	4%	95.50
Գալիա Քարա Այտըն	ֆր.	701.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

1 Ապրիլ 1906

Անգլիական Ռանթ	90.43
Օսմ. Միաց. Փոխ. բաց.Գ.Կ.	92.50
» » » գոց »	92.50
Օսմ. Պանքա	15.87
Պուլկարական 1892	101.—
Ռուսական 4% 1888—89	—.—
Յունական Ռանթ	42.—
Չարթըրտ	1.65
Թրանսվալ	2.06
Ռանտմայն	6.40
Ճափոնական 4%	91.37

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

1 Ապրիլ 1906

Գերմանական 3%	89.40
Օսմ. Միաց. Փոխ.	94.—
Օսմ. փոխառութիւն 1903	90.—
Ռումէլիի երկաթուղի	146.30
Ռուսական 4% 1902	82.80
Անատոլ. Երկթ. Պարտ. Ա.	103.20
» » » Բ.	—.—
» » Բաժնեթ. 60%	129.80

ՎԻԷՆՆԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

1 Ապրիլ 1906

Օսմ. Ռէժի	—.—
Ռումէլիի Երկաթուղի	152.—
Վիէննական պանք	562.25

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱԾՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՆՇԻՒ

Ժամանակէ մը ի վեր ուրախութեամբ կը տեսնուի թէ մեր երկրին մէջ ճարտարութիւնները յառաջ տանելու գովելի ջանք մը կայ, մասնաւորաբար սա փափաքով ու համոզումով թէ մեր սպառած վաճառքները, որոնց նախանիւթերը առատութեամբ ունինք, փոխանակ օտար երկիրներէ ներածելու, մենք մեր երկրին մէջ պատրաստենք: Այս նպատակին մէջ յաջողելու համար բնական է որ ծախքեր ու զոհողութիւններ ալ կ'ընենք: Սակայն քաղ. տնտեսագիտութիւնը, որ անհատներուն շահուց բնական և ներդաշնակաւոր օրէնքները կը սորվեցնէ, կ'ըսէ թէ շատ արտածել, քիչ ներածել, ևն. թիւր գաղափարներ են, որովհետեւ երկիր մը որքան իր արտածածէն աւելի չէ կրնար ներածել և ասոնց համարժէքը ճշտիւ կը համապատասխանէ արտածած վաճառքներու արժէքին, որով անտեղի է ներածումները նուազեցնելու կամ արտածութիւնները շատցնելու համար ջանք ընել:

Ճի՞շդ են տնտեսագիտութեան այս ըսածները: Եթէ այս սկզբունքը ուղիղ է, ուրեմն աւելորդ են մեր աշխատութիւններն ու զոհողութիւնները: Մենք ըստ առաջնոյն շարունակենք մեր ներածութիւններն ընել, ինչպէս նաեւ արտածութիւններն իրենց վիճակին մէջ ձգել:

Որովհետեւ շահեկան է խնդիրը, կ'արժէ անոր մանրամասնութեան մէջ մտնել:

Կարգ մը տնտեսագէտներ կ'պնդեն որ եթէ երկրի մը ներածումը արտածումէն աւելի ըլլայ, տարբերութիւնը հարկ կ'ըլլայ դրամով վճարել: Հետեւաբար պէտք է ներածութիւնը արգիլել մաքսեր դնելով և ներքին արտադրութիւնները շատցնել զանոնք քաջալերելով: Իսկ Քաղաքական Տնտեսագիտութեան հեղինակները պատասխանելով, կ'առարկեն թէ սխալ է այդ գաղափարը: Ինչպէս վերը յիշեցինք, անոնք կ'ըսեն որ երկիր մը բնաւ իր արտածածէն աւելի չի կրնար ներածել ու այն տարբերութիւնը որ կը տեսնուի երկրի մը ներածութեան ու արտածութեան ցուցմունքներուն մէջ, իրական չէ և եթէ կարելի ըլլայ անոնց ճշգրիտ մէկ վիճակագրութիւնը ընել, ապրանաց բուն արժէքը, փոխադրութեան ու ապահովութեան ծախքերը հաշուի առնել, պիտի հաստատուի թէ այդ կարծեցեալ տարբերութիւնը բնաւ գոյութիւն չունի: Ենթադրենք որ, կ'ըսեն, վաճառական մը 100 Օսմ. ոսկիի մանած գնէ Մանչէսթըրէն ու Պոլիս ներածէ: Այդ 100 ոսկիի վաճառքը իր ծախքերով Պոլսոյ մէջ 120 ոսկիի արժէք կ'ըլլայ և եթէ միեւնոյն վաճառականը այս դրամով Թիֆթիկ առնէ ու Մանչէսթր ղրկէ, 120 ոսկին իրեն ծախքերով 140 ոսկի պիտի արժէ ի Մանչեսթր ու հոն մաքսային վիճակագրութեան մէջ 100 ոսկիի մանածի փոխարէն 140 ոսկիի Թիֆթիկի ներածութիւն պիտի արձանագրուի: Այս տարբերութիւնը միատեսակ պիտի նկատուի երկրին: Մինչդեռ իրական կերպով այդպէս չէ: Այդ տարբերութիւնը լոկ վաճառքին երթուդարձի համար երկու երկիրներու մէջ հաւասարապէս եղած ծախքերու արդիւնքն է, ու ասկէ կը հետեւի թէ սխալ են ներքին ճարտարութիւնները քաջալերելու և ներածութիւնները արգիլելու համար երկիրներէ ձեռք առնուած պաշտպանողական միջոցները:

Եթէ տնտեսագիտութեան այս սկզբունքին դառնանք, պիտի ըսենք թէ ի զուր են այն ջանքերն ու հոգածութիւնը զորս կ'ընենք մեր երկրին ճարտարութիւններն առաջ տանելու, մեր արտադրութիւններն ու արտածութիւնները շատցնելու համար, քանի որ անոնք ինքնին պիտի ըլլան որքան շատ ներածենք: Բայց սխալ է այս: Տնտեսագիտութեան մէջ քանի մը կէտեր կան, որոնց մասին տարակարծիք են նշանաւոր հեղինակութիւններ: Այդ կէտերուն մէջ գլխաւորն է երկրի մը, առեւտրական կշիռ ըսուած, ներածութեան ու արտածութեան խնդիրը: Ի՛նչ որ ալ ըսէ տնտեսագիտութիւնը, տեսականի մէջ ո՛րքան ալ ուղիղ թուին անոր ուսուցած կանոնները, գործնականի մէջ կը հանդիպինք ա՛յնպիսի հակառակ երեւոյթներու, որոնք կը հաստատեն ընդդիմախօսներու տարակարծութեան ճշտութիւնը և կ'ապացուցանեն որ երկիր մը եթէ առանց իր արտածութիւնը աւելցնելու, շարունակ աւելի ներածէ, վնասակար կ'ըլլայ:

Տնտեսագիտութիւնը կը սորվեցնէ թէ Առեւտրական կշիռ ըսուածը գոյութիւն չունի: Եթէ ունենար, Անգլիա այժմ պարտուց ներքեւ ընկճուած ու փճացած պիտի ըլլար, որովհետեւ երկար տարիներէ ի վեր, անոր ներածութիւնք շարունակ արտածութենէն աւելի են: Մինչդեռ ընդդիմախօսներ կ'առարկեն որ սխալ է տնտեսագիտութեան թէ՛ այդ կանոնը և թէ ցոյց տրուած օրինակը: Առեւտրական կշիռը անկարելի է հերքել: Եթէ Անգլիոյ ներածութիւնք շարունակ աւելի են արտածութենէն, ասկէ սխալ է կարծել թէ տարբերութիւնն անվճար կը մնայ: Անգլիա այդ տարբերութիւնը կը հատուցանէ միշտ, թէև վաճառքէն զատ ուրիշ միջոցով մը: Տիեզերական ծովային փոխադրութիւնք մեծ մասամբ ($^3/_4$)ը անգլիական դրօշ կրող առեւտր. շոգենաւներով կ'ըլլան: Օտար հրապարակներու վրայ փոխանակուած թուղթերու հարիւր մէկ մասը անգլիական պանքաներուն մէջ կը զեղչուին. այս օրինակ առեւտրական կարգ մը ծախքեր կան զորս Անգլիա կը գանձէ օտար երկիրներէ, և ասոց գումարը միլիոններ կը կազմեն:

Ասոնցմով կը վճարուի ներածելու և արտածելու վաճառաց տարբերութիւնը, և եթէ չըլլային անոնք՝ արդարեւ Անգլիա պարտուց տակ պիտի ընկճուէր: Երկիր մը, կ'ըսեն, կը նմանի հսկայ վաճառատան մը, որուն գնած ու ծախած վաճառքներուն մէջ պէտք է հաշիւ մը, ուղիղ համեմատութիւն մը ըլլայ: Առանց ասոր, անվրէպ կը սնանկանայ անիկա: Այսպէս ալ երկիր մը պէտք է չափ մը, կշիռ մը ունենայ իր ներածած ու արտածած վաճառքներուն մէջ և որովհետեւ անոր տարբերութիւնը անխուսափելի կերպով պիտի վճարէ, առանց այս կշիռին, ուշ կամ կանուխ նիւթապէս կը սնանկ: Վերջերս Պորթուգալի ու ասոր նման եւրոպական փոքր երկիրներու վիճակը հաստատեց թէ այդ պարագային մէջ տարբերութիւնը անմիջապէս հնչուն դրամով չի վճարուիր, սակայն նախ առեւտրական թուղթեր կը տրուին, որոնց կը յաջորդեն արժեթուղթեր: Անոնք տոկոսներով, կտրօններով կ'առնուին ու տեղի կուտան նոր էմիսիօններու: Այս կերպով այդ երկրին պարտքը առանց փոխարէնի կը բարդուի և երբ օր մը հարկ ըլլայ հնչուն դրամով կարգադրութիւն մը ընել, այն ատեն կ'սկսի առեւտր. տագնապը:

Արդ, քանի որ հակառակ տնտեսագիտութեան ցոյց տուած կանոններուն, գործնականին մէջ կը հանդիպինք այնպիսի իրական երեւոյթներու, որոնք փորձով կ'ապացուցանեն թէ երկիր մը պէտք է կշիռ մը ունենայ իր ներածած ու արտածած վաճառքներուն մէջ, կը հետեւի ուրեմն թէ ո՛րքան գնահատելի ու անհրաժեշտ են այն ջանքերն ու զոհողութիւնները, որոնք կ'ըլլան մեր երկրին արտածութիւններն ու ներածութիւնները շատցնելու և ճարտարութիւններն յառաջ տանելու նպատակաւ:

Ա. ԳԱԼՓԱՔՃԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՕՐԷՆՍԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀՈՒՄՆԵՐԸ

Յանձնակատարներուն ըստ օրէնի ունեցած պարտականութիւններուն, իրաւունքներուն և մանաւանդ վայելած առանձնաշնորհումներուն վրայ խօսիլէ առաջ, անոնց ինչութեանը մասին մէկ քանի գլխաւոր ծանօթութիւններ տալ աւելորդ չէ, ինչ որ կարգ մը օրէնսգիտական նուրբ բացատրութիւններ դիւրաւ ըմբռնելու պիտի ծառայէ:

Անցեալ անգամ ըսինք թէ յանձնակատարի մը կատարած ա և է գործառնութիւն օրինական պահանջումներու համեմատ ըլլալու համար պէտք է որ անիկա տեղի ունենայ ուղղակի իր անձնական անուամբ և կամ առեւտր. ընկերութեան մը անունով՝ փոխանորդեալի մը հաշւոյն: Առեւտր. ընկերութիւն ըսելով կը հասկցուին քոլէքթիֆ, քոմանտիթ և անանուն ընկերութիւններ, որոնց միայն անուամբ կարելի է յանձնակատարութիւն ընել: Ըսինք նաև թէ յանձնակատարութիւնը տեսակ մը փոխանորդութիւն է, անշուշտ հասարակ գործառնութեանց մէջ ճանչցուած փոխանորդութենէն բոլորովին տարբեր: Ուստի իրենց ունեցած նմանութենէն խաբուելու չէ, վասն զի յանձնակատար մը պարզ գործերու փոխանորդի մը ունեցած իրաւունքներէն զատ, ունի նաև շատ մը առանձնաշնորհումներ, որոնք ուղղակի առեւտրականութեան շնորհներն են: Ասոնց փոխարէն սակայն օրէնքը պատասխանատուութիւններու կ'ենթարկէ զանոնք, իրաւանց հաւասարակշռութիւնը պահպանելու միտքով:

Յանձնակատար մը երբ յանձնարարութիւն մը փոխանակ իր անուան՝ փոխանորդեալին անուամբը կը կատարէ, սպասուած արդիւնքը առաջ չի գար, և սակայն այնպիսի պայմանագրութիւն մըն ալ օրէնքի հակառակ չէ: Այս ձեւ յանձնակատարութիւն մը իր անպատեհութիւնը ինչպէս նաև իր օգտակարութիւնը ունի:

Փոխանորդեալի մը անուամբը գործող մը ո՛չ թէ յանձնակատարի մը արուեստը ի գործ դրած՝ այլ միջնորդի մը, պաշտօնէութիւնը (Մեճըլլէի լեզուով՝ rեսուլ) դերը ստանձնած կ'ըլլայ: Եւ յետոյ այդպիսի մը գնողն ու վաճառողը այս կերպ գործառնութեան մէջ փոխադրուած արդիւնքը զատ չեն ըլլար: Նմանապէս եթէ ասոնց միջեւ անհամաձայնութիւն մը ծագի, յանձնակատարը երկու կողմերէն և ո՛չ միոյն դէմ պատասխանատու եղած չըլլար, բացառիկ պարագաներէ զատ, երբ այդ անհամաձայնութեան սկզբնապատճառը նոյն ինքն յանձնակատարին թերութիւնը եղած ըլլայ: Հետեւաբար ծախող առնող պարտաւոր են մէկզմէկու դիմել, ամէն պատահական դժուարութեանց և ծախսերու յանձնառու ըլլալով: Ասկէ կարելի է հետեւցնել որ այս կերպ գործառնութիւն մը չի համապատասխաներ օրէնքին ոգւոյն և յանձնակատարութենէն սպասուած արդիւնքին: Ասոնք անպատեհութիւններ են:

Բայց և այնպէս այս դրութեամբ գործողները կարճ ժամանակի մը համար իրենց որոշ դիրքաւորութիւն ունին: Կան գործարանատէրեր, վաճառականներ, որոնք կ'ուզեն ուղղակի իրենց անուամբ գործել ալ, անունին տարածելու և վարկերնին բարձրացնելու դիտաւորեամբ, այնպէս որ ապագային մէջ այս դրութենէն պատահական կերպով առաջ գալիք փորձին միջնորդներուն սիրայօժար կուրծք կուտան: Առեւտուրի մէջ ասոնք մասնակից չեն: Գործարանատէրերը իրենց անուամբ գործելու ուրիշ ճամբեր ալ ունին, վասն զի կան յանձնակատարներ, որոնց անձնական յարգութիւնները և անփորձառութիւնները առեւտուրի մարդուն վստահութիւնը ներշնչեր, որով անոնք ստիպուած կ'ըլլան ուղղակի իրենց անուամբը գործել յանձնակատարին պարզ միջնորդ պաշտօնը տալով:

Ասոնց դէմ սակայն յանձնակատարներն ալ իրենց արդարանական առարկէները ունին: Ջաւելով կարգ մը պատասխանատուութեանց մէջ ուրիշ բաժին ունենալ և վնասներու ենթարկուելէ, չեն համարձակիր ուղղակի իրենց անուամբ գործել, երբ իրենք յարաբերական կապ մը, միջնորդ մը մնալով, իրենց վարձքը կ'առնեն միայն:

Ասոնք պայմաններու մէջ գործառնութենէ մը առաջ եղած ա և է վէճ և անհամաձայնութիւն, ասոնց նկատի առնելու գործառնութեան առեւտրական հանգամանքը, Մեճըլլէի տրամադրութեանց համեմատ կը կարգադրուին և ո՛չ թէ Առեւտ. օրէնսգրքին:

Իրաւասութեան տեսակէտով հասարակ գործոց համար կարգուած փոխանորդ մը շատ կը նմանի յանձնակատարի մը, սա որոշ զանազանութեամբ որ այս վերջինը առեւտրականութեան յատուկ դրութիւն մըն է: Եւ սակայն յանձնակատարութիւնը իրեն սեփական առարկայ ըլլող մէկը եթէ ո՛չ — վաճառականի մը հաշւոյն առեւտրական գործառնութիւն մը ընէ, դարձեալ իր արուեստը ի գործ դրած կը համարուի, պատճառ փոխանորդեալին առեւտրականութիւնը նկատի առնելու, որով յանձնակատարը իր վարձքը (ֆօմիսիօն) — պահուած կը սեպուի:

Ասկէ կը հետեւի թէ արհեստով յանձնակատար մը իր ըրած ամէն առեւտրական գործառնութեանց համար անպայման կերպով առանձնաշնորհեալ դիրք մը ունի: Հասարակ փոխանորդի մը այսպէս չէ:

Գալով այս երկու տեսակ փոխանորդութեանց միջեւ գտնուած գլխաւոր տարբերութիւններուն, կ'արժէ զանոնք գիտնալ:

Ա.— Նախ կայ արհեստական տարբերութիւնը: Յանձնակատարութիւնը վաճառականութեան յատուկ ըլլալով, հասարակ գործառնութեանց փոխանորդութիւնը պարզ գործառնութեան մը կը վերաբերի:

Բ.— Օրէնքը յանձնակատարները վաճառական կը ճանչնայ, հետեւաբար ասոնց մասին մասնաւոր պահանջումներ ունի: Թէ ինչ պայմաններու մէջ ծագ մը վաճառական կը սեպուի, ա՛յդ է օրինական տարիքը, որուն լրացնելով կարելի է առեւտուրով զբաղիլ, ո՞րոնք են անձնական այն յատկութիւնները, զոր վաճառականութեան ձեռնարկող մը պարտի ունենալ իր ըրած գործառնութիւնները վաւերական ճանչցնելու համար: Ասոնք ամէնը Առեւտ. Օրէնսգրքին մէջ իրենց յատուկ տրամադրութիւններով նշանակուած են և որոնց ազդեցութեան տակ կը գտնուին նաև յանձնակատարներն ալ իբրեւ վաճառական:

Հասարակ գործերու փոխանորդութեանց մասին իրաւ է թէ Մեճըլլէն տրամադրութիւններ ունի, սակայն աւելորդ է ըսել որ յանձնակատար մը հասարակ փոխանորդի մը յատուկ բոլոր իրաւասութիւնները ունենալէն զատ իր ասպարէզին մէջ գործելու օրինական մասնաւոր առանձնաշնորհումներ ունի:

Գալով Րեսուլին, անոր պաշտօնն է գործառնութեան մը մէջ մէկին հրամանը միւսին տանիլ կամ փոխանցել, ըստ Մեճըլլէի, անիկա սեփականութեանց մէջ բաժին մը չունի, ինչպէս նաև պատասխանատուութիւն, հետեւաբար փոխանորդ չէ երբեք, վասն զի փոխանորդին իսկական հանգամանքը ուրիշի մը գործը փոխանորդաբար կատարելու իրաւասութեան մէջ կը կայանայ:

Գ.— Հասարակ գործերու փոխանորդութիւնը պաշտօնական փոխանորդագրով մը տեղի կ'ունենայ, մուգավէլաթ մուճարրիրլիկին (նոտար) և կամ մահքէմէի շէրիյէին վաւերացուած: Յանձնակատարութեան համար այս տեսակ ձեւակերպութեան մը պէտք չէ տեսնուած: Յանձնակատար մը կրնայ գործել պայմանագրութեամբ մը, նամակով եղած յանձնարարութեան մը վրայ, պարզ հրամանով մը, նոյն իսկ լռելեայն (քօմիսիօնէրին ապրանք ղրկելը «ծախէ՛» ըսել է) և իր իսկութիւնը ճանչցուած կ'ըլլայ: Անհամաձայնութեան մը պարագային, այս ամէնը և դեռ ուրիշ ապացուցական միջոցներ կը բաւեն յանձնակատարին հանգամանքը ճշդելու:

Դ.— Կայ Ավանսի դրութիւնը, որ միմիայն յանձնակատարութեան յատուկ է: Օրէնքը ավանս անուամբ տրուած ա և է գումար իբր առանձնաշնորհեալ պահանջ կ'արձանագրէ, ինչպէս նաև յանձնակատարին մաքսերու և փոխադրութեանց համար ըրած ծախսերը ու տոկոսները:

Ասիկա այնպիսի հիմնական տարբերութիւն մըն է, որուն վրայ կ'արժէ ամէնէն գործնական գաղափարը ունենալ: Այս կէտին վրայ պիտի խօսինք առանձին:

Ե.— Փոխանորդութեանց մէջ Մեճըլլէն վարձք (ուճրէթ) չի նշանակեր: Բայց փոխանորդը իրաւունք ունի վարձք առնելու, երբ փոխանորդեալին հետ պայման դրած է և կամ որդէն ինքը վարձքով աշխատող դասակարգի մը կը վերաբերի (փաստաբաններուն պէս): Յանձնակատարներուն համար այսպէս չէ. անոնք ըստ օրինի վարձք առնելու իրաւունք ունին:

Ահա ասոնք են յանձնակատարի մը և հասարակ փոխանորդի մը միջև եղած հիմնական տարբերութիւնները, որոնց թւումը կը բաւէ զանոնք իրարմէ զանազանելու:

Յանձնակատարները նմանօղ ուրիշ դասակարգ մըն ալ կայ, որոնց կ'ըսուի թէլլալ, սըմսար (միջնորդ), որոնք յանձնակատար չեն: Ասոնք գործառնութիւն մը յաջողցնելու համար գործիքներ են: Առեւտ. օրէնսգիրքը այս դասակարգին յիշատակութիւնը չըներ: Սակայն վերջերս անոնց թուոյն բազմապատկուիլը և առեւտուրի մէջ ունեցած մասնաւոր գործունէութեան դերը նկատի առնելով, Օսմ. Կառավարութիւնը յատուկ կանոնագրով մը զանոնք կանոնական արտօնագրութիւններու ենթարկած է:

Յանձնակատարութիւնը իր տեսակները և զանազան բաժանումները ունի: Անոնց նպատակը ընդհանրապէս գործի մը կատարումը ստանձնել ըլլալով՝ տարբերութիւնն միշտ փոփոխական է:

Տեսակ մը յանձնակատարութիւն կայ, որուն պաշտօնն է ծովի և ցամաքի ճամբով փոխադրութիւն ընել, ասոնք են Էմանէթճիներ և ֆիրաճիներ, որոնց կ'ըսուի փոխադրութեանց յանձնակատարներ (commissionnaires de transport): Օսմ. Առեւտ. Օրէնսգիրքը մասնաւոր յօդուածներով սահմանած է ասոնց ինքնութիւնը և պարտականութիւնը:

Յանձնակատարները երկու կարգի կը բաժնուին.—

1. Վաճառող յանձնակատար (commissionnaires-vendeurs Մեճըլլէի լեզուով, վէքիլը պիլ պէյ).
2. Գնող յանձնակատար (commissionnaires-acheteurs վէքիլի պիշշիրա):

Յանձնակատար մը ազատ է այս երկու ձեւերն ալ մէկտեղ գործադրելու և սակայն կրնայ մէկով ալ գոհանալ:

Ասոնցմէ դուրս կայ ուրիշ ձեւ մըն ալ, որուն կ'ըսուի բրէբօզէ (préposé), որ կը գործէ միմիայն մէկ փոխանորդեալի հաշւոյն, և առանց այս վերջինին արտօնութեան, չէ կարող ուրիշներուն հաշւոյն գործել: Յանձնակատարներ կան, որոնք մասնագիտօրէն կը գործեն, այսինքն մէկ տեսակի վրայ զանազան փոխանորդեալներու հաշւոյն, օրինակ, ցորենի, երկաթի, վաճառքի ևլն. վրայ:

Յանձնակատարներու վրայ լաւ ծանօթութիւն մը կազմելէ յետոյ, հարկ է այժմ գիտնալ ըստ օրինի անոնց ունենալիք պարտականութիւնները, իրաւունքները և առանձնաշնորհումները:

ԱՐՄԵՆԱԿ ՇԱՀՈՒՓ
Փաստաբան

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ

Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՄԷՋ

Ֆրանսայի առեւտրական բարձրագոյն վարժարաններու նախկին ուսանողաց ընկերակցութեան մէջ, հռչակաւոր տնտեսագէտ Մ. Դորօ-Պալյ գեղեցիկ բանախօսութիւն մը ըրած է, որմէ կը քաղենք հետեւեալ հատուածները.—

Առեւտրական բարձրագոյն ուսուցումը, որ 1890էն ծնունդ առաւ Ամերիկայի մէջ, նպատակ ունի ո՛չ միայն առաջնակարգ վաճառականներ պատրաստել և ելմտական մէքենաներուն խորունկ ծանօթութիւնը տալ երիտասարդներուն, անոնց առեւտրական ասպարէզին համար, այլ նաեւ քաղ. տնտեսագիտութեան դպրոց մը ըլլալ: Մ. Նահանգաց մէջ Քաղ. տնտեսագիտութիւնը երբեք բաժնուած չէ առեւտրական ուսուցումէն և Ամերիկացիները կը զարմանան երբ իմանան որ Ֆրանսայի մէջ իրաւաբանական ուսանողներուն միայն կը սորվեցնեն քաղ. տնտեսագիտութեան նիւթերը: Առեւտրական բարձրագոյն վարժարանը Ամերիկացիին համար այն դպրոցն է, ուր կուգան կը կրթուին շատ մը դիւանագէտներ: Ասոր համար է որ Ամերիկացիներուն դիւանագիտական ասպարէզին մէջ մեծ կարեւորութիւն ունի վաճառականութիւնը և վաճառականը դիւանագիտական շատ կարեւոր դեր մը կը կատարէ Ամերիկայի մէջ: Այժմ Մ. Նահանգաց մէջ կը գտնուին 400ի մօտ համալսարաններ, որոնք առեւտրական բարձրագոյն ուսում կուտան և ասոնցմէ 12 կամ 15 համալսարանները կրնան մրցիլ Եւրոպայի ամենամեծ համալսարաններուն հետ: Եւ այս ամէնը անհատական նախաձեռնութեան արդիւնքով, քանի մը տարուան մէջ միայն ծնունդ առած:

Այս համալսարաններուն մէջ կայ ճարտարարուեստական դասընթացք մը, որ հիմնուած է սա սկզբունքին վրայ թէ ամէն ամերիկացի պէտք է որ իր կեանքին մէջ կարող ըլլայ առեւտրական ու ճարտարարուեստական ձեռնարկի մը գլուխ կանգնիլ: Հետեւաբար պէտք է մերձաւոր գաղափար մը ունենայ առեւտր. մեծ ձեռնարկութեան մը, ինչպէս երկաթուղիի ընկերութեան մը, հանքային շահագործութեան մը և ճարտարարուեստական, առեւտրական կամ ելմտական ձեռնարկութեան մը վրայ: Ճարտարարուեստական դասընթացքին քով կայ նաև դասընթացք մը դրամներու, երկաթուղեաց ընկերութիւններու, անոնց հաշուեկարգութիւններն ընելու և յաճախ անոնց սնանկութիւնները կարգադրելու եղանակներուն վրայ:

Բայց եթէ առեւտրական բարձրագոյն ուսուցումը նոր հաստատուած բան մըն է, ընդհակառակն առեւտրական միջնակարգ ուսուցումը հին է և շատ աւելի զարգացած է Ամերիկայի քան ուրիշ երկիրներու մէջ և այժմ ամերիկեան ժողովրդեան գէթ ամբողջութիւնը կ'ընդունի այս միջնակարգ ուսուցումը: Տղան նախակրթարանէն ելնելով, առեւտրական հայ սքուլը (բարձրագոյն նախակրթարան) կը մտնէ և կը մնայ մինչեւ 15 տարու: Առեւտրական այս միջնակարգ դպրոցները, որոնցմէ ամէն գիւղի մէջ կայ, անշուշտ մեծ վաճառականներ չեն պատրաստեր, այլ առիթ կուտան շրջանաւարտներուն իրենց ուսումը սա կամ նա կէտին վրայ ամբողջացնել ի վերջոյ, եթէ անհրաժեշտ պէտք ունենան:

Գերմանիոյ մէջ ալ այսպէս է: Առեւտրական համալսարաններուն քով առեւտրական միջնակարգ դպրոց մը կայ հզօրապէս կազմակերպուած: Ահա այս միջնակարգ վարժարաններուն վերագրելի է Ամերիկայի և Գերմանիոյ տնտեսական զարգացման մեծագոյն մասը: Գերմանիոյ մէջ այս առեւտրական դպրոցներն յաճախող տղաքը պարկեշտ և հլու են, և կը փափաքին լաւագոյն պաշտօնեաներ ըլլալ: Այս է իրենց իտէալը:

Բայց Ամերիկայի մէջ բոլորովին տարբեր է: Ամերիկա պերճանքի և միլիոնատէրներու երկիրն է: Հոն կ'ուսուցանեն աշակերտին որ պէտք է հարստանալ, և եթէ անբարոյական բան մը կայ, ան ալ աղքատութիւնն է(!): Աշխատիլ, մի՛շտ աշխատիլ, երբեք հանգիստ չառնել, կարող ըլլալ առեւտրական ու ճարտարարուեստական ամէն գործ ընելու, — ա՛ս է տեսական ամերիկացի վաճառականին իտէալը: Գիտէ թէ ո՛րքան աւելի հարուստ ըլլայ, այնքան աւելի կրնայ գործել առեւտրական ու ճարտարարուեստական ասպարէզի վրայ: Անհատի մը մասին տրուած առաջին տեղեկութիւնը իր տոլարներուն թիւն է:

Այս դրութեան հետեւութիւնը սա է որ ամերիկացիք ազատական արուեստներու սէրը չունին, այլ այդ արուեստները առեւտրականացած են, եթէ կարելի է այսպէս ըսել: Փաստաբանը պարզապէս գործակալ մըն է, որ վաճառականութիւն կ'ընէ: Նաև բժիշկն ալ: Առեւտր. պաշտօնեայ ըլլալը արհամարհելի բան մըն է, թէեւ Ամերիկացիք բաւական կարեւոր թոշակներ կուտան իրենց պաշտօնեաներուն: Ամերիկայի մէջ չկայ ընտանիքի հայր մը որ հաւնի իր տղաքը պատրաստել ազատական ասպարէզներ ընդգրկելու կամ առեւտրական պաշտօնեայ ըլլալու համար:

Ա՛յս է ամերիկեան ժողովրդին ընկերային բարոյականը, որ այնքան կը տարբերի Եւրոպականէն:

ՄԵՏԱՔՍԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Մետաքսի հրապարակը ա՛ և է տկարութիւն ցոյց չի տար, հակառակ այն երկարատեւ գործունէութեան որ մետաքսի գործառնութիւնները ոգեւորեց: Խնդրանքը կը շարունակէ անել մանաւանդ Պրուսայի և Սուրիոյ մետաքսներուն համար, որոնք շատ կը գործածուին մուսլինի շինութեան մէջ: Մուսլինը այս միջոցիս շատ յարգի է և հետեւաբար մետաքսեղէնի գործարաններուն ամէնէն աւելի արտադրած ապրանքն է: Ինչպէս ըսած ենք արդէն, մետաքսեղէնի գործարաններուն հաղորդուած կարեւոր և բազմաթիւ հրամանները կ'ապահովեն նախանիւթ՝ այսինքն մետաքսի ու խոզակի հրապարակին վրայ քանի մը ամիսէ ի վեր տիրող գործունէութեան շարունակումը:

Այս ճարտարարուեստական գործունէութիւնը, ապրանքին նուազութեան միանալով, ծայրայեղ յաւակնութիւններ կը ներշնչէ ապրանք ունեցողներուն, որոնք խնդրանքներուն թափը կը կոտրեն և այսպէս կը կասեցնեն գործառնութեանց թափը: Ամէն պարագայի մէջ, գիներու բարձրացումը, որ գնողներուն կողմէ ընդունուած է, մինչեւ 2 $^0/_0$ի բարձրացում, մանաւանդ Ֆանդամի ապրանքին վրայ:

Մարսիլիոյ մէջ խոզակի խնդրանքը շատ է և գիները վրայ դրուած են: Սուրիոյ Ա. տեսակ դեղին մետաքսները կ'արժեն 10.75 ֆր., և խառն տեսակները՝ 10.35ֆր.: Եւ յետոյ, դեղին խոզակի մթերքը հետզհետէ կը նուազի: Ֆանդամի ճերմակ խոզակը ծախուեցաւ 10.50—10.60 ֆր.ի Ա. տեսակը և 10 ֆր.ի Բ. տեսակը:

Միլանի մէջ խնդրանքը կը շարունակէ թէ՛ ի հաշիւ ամերիկեան հրապարակներու և թէ տեղական սպառումի համար:

Լոնտոնի մէջ ալ մետաքսի հրապարակին վիճակը գոհացուցիչ է և գիները բարձրացած են:

Լիոնի մէջ Պրուսայի խամ մետաքսին Ա. տեսակը կ'արժէ ֆր. 46, Բ. տեսակը կ'արժէ ֆր. 44½-45, Սուրիական Ա. տեսակը՝ ֆր. 48, Բ. տեսակը 46 և Սուրիոյ երիզներ Ա. տեսակը ֆր. 53:

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Ցորեն.— Ժամանեցին և ծախուեցան 6840 պարկ աւստրիական և 700 պարկ փոչի: Աւստրիական Ա. տեսակին կենդինարը կ'արժէ 83 ղրշ. և դրանզիդով 81 ղրշ., փոչիին կենդինարը նոյնպէս 81 ղրշ.:

Խաճուկ.— Ժամանեցին և ծախուեցան 550 պարկ: Բուլին 100 օխան կ'արժէ 620-700 և Վէրչայինը՝ 750-800 ղրուշ:

Բրինձ.— Ժամանեցին և ծախուեցան 860 պարկ Ռանկուն, 436 պարկ եգիպտական և 150 պարկ բիզօ: Ռանկունին պարկը կ'արժէ 106-109 ղրշ. և դրանզիդով 94-97 ղրշ. ճարօնական Ա. տեսակը 142 և Բ. տեսակը 132, եգիպտականին խազէվին 82-86 և Բ. տեսակը 75, բիզօին Ա. տեսակին պարկը ֆր. 42½ և Բ. տեսակը 41, իսկ Ճենովայի բրինձը դրանզիդով 35 ֆրանք:

Օճառ.— Ժամանեցին և ծախուեցան 600 պարկ Միթիլինի, քիլօն 105 փր.ի, Լ. Օսմ. 109էն:

ՍԻՄՈՆ ՋԵՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1906 Մարտ 21 Երեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Ճերմակ Առաջին օխան		40½	ֆր.
» երկրորդ	»	39-40	»
Մոխլիբ	»	35-38	»
Ջօվաղրլը	»	32-34	»
Սէրթ առաջին, օխան		41-41½	ֆր.
» միջին տեսակ		39-40	»

Այսօր ժամանեց 4 վագոն ցորեն Ռ.:

ԱԼԻՒՐ

Ծեղական ջըրին Ա. պարկը	74	ղր.
» » Բ. »	70	»

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ